

^H6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN VE UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR*

Yrd. Doç. Dr. Ali Haydar YAĞCIOĞLU**

Öz

Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet önemli bir hukuki sorundur. Bu sorunu çözmek için uluslararası ve ulusal düzenlemeler yapılmıştır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un getirdiği yeni düzenlemelerde şiddete yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler belirtilmiştir. Bu tedbirler başta kadınlar olmak üzere, çocukları, aile bireylerini ve ısrarlı takip mağdurlarını korumaktadır. Koruyucu ve önleyici tedbirler, geçici hukuki koruma tedbirleridir. Bu tedbirler, tedbiri almaya yetkili makama ve tedbirin niteliğine göre ayırım yapılarak tek tek sayılmıştır. Tedbir kararı verebilecek makamlar, aile mahkemesi hâkimi, mülki amir ve kolluk amiridir. Çalışmada koruyucu ve önleyici tedbir kararları verilirken dikkat edilecek esas ve usullerin neler olduğu açıklanmıştır. Kesinleşen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının takip ve uygulanmasının ne şekilde yapılacağı konuları üzerinde durulmuştur. Bu kısımda özellikle şiddet uygulayanın tedbirlere itiraz hakkı ve tedbir kararına aykırı davranırsa hakkında uygulanacak zorlama hapsi konuları incelenmiştir. Çalış-

H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Bu makale, Afyon Kocatepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından 28.04.2016 tarihinde düzenlenen "Türk Özel Hukuku ve Yargılamasındaki Güncel Problemler" konulu sempozyumda sunulmuş olan tebliğin genişletilmiş halidir.

** Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: ayagcioglu@gmail.com) (Makale Gönderim Tarihleri: 23.09.2016-23.09.2016/Makale Kabul Tarihleri: 27.09.2016-17.10.2016)

mada ayrıca uygulamada karşılaşılan ve karşılaşılabilecek muhtemel problemler ve çözüm yollarına da değinilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Aile içi şiddet, kadına karşı şiddet, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, şiddet uygulayan, önleyici ve koruyucu tedbirler

6284 LAW ON PROTECTION OF THE FAMILY AND THE PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN AND ENCOUNTERED PROBLEMS IN THE APPLICATION

Abstract

Domestic violence and violence against women is an important legal issue. International and national regulations have been made to solve this problem. Protective and preventive measures have been specified in the new regulations enacted with the no. 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women. These measures protect mainly women, children, family members and persons who are aggrieved by stalking. Protective and preventive measures are temporary legal protection measures. These measures have been counted one by one with making distinction according to the nature of the measure and authority who is competent to take measures. Competent authority who could decide measures are family court, administrative chief and police commander. "What are noteworthy basis and procedures in the course of making a decision about protective and preventive measures?" are explained at our working. We dwelled upon "How will be made legal proceedings and application of the final verdict about protective and preventive measures?". The matters about the right of opposition to measures of the person who uses violence and the application of the trapping force about the person who offends against temporary injunction have been considered in this part. Furthermore, we have tried to explain encountered problems in the

application and possible problems and dispute resolutions of these problems at our working.

Keywords

Domestic violence, Violence against women, The no. 6284 Law on Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women, the person who uses violence, protective and preventive measures

GİRİŞ

İster aile içinde ve aile bireyleri arasında olsun, isterse aile dışında ve aile bireylerinden sayılmayan kimseler arasında olsun, şiddet olgusu, mücadele edilmesi gereken bir olgudur. Toplum düzenini tehdit eden bu olgu, özellikle korunmaya muhtaç kimseler açısından son yıllarda tehlikeli boyutlara ulaşmaya başlamıştır. Bunun üzerine uluslararası ve ulusal çerçevede bu olguyla mücadeleye yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler içeren düzenlemeler kabul edilmeye başlanmıştır.

Uluslararası nitelikte düzenlemelerden biri “*Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*”dir(CEDAW). Bu sözleşmeye Türkiye 1985 yılında taraf olmuştur. Sözleşmeyle kadınlara medeni durumlarına bakılmaksızın her alanda insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınması, bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen ayırım, mahrumiyet ve kısıtlamaların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bundan başka Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge¹ diğer önemli düzenlemedir. Uluslararası alanda yapılan önemli çalışmaların bir diğeri de 11 Mayıs 2011’de İstanbul’da imzalanan ve aynı yıl Türkiye tarafından da onaylanan “*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” (*İstanbul Sözleşmesi*)dir. Bu sözleşmeyle de kadınların her türlü şiddetten korunması, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması için uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir².

¹ Bildirgenin “*kadınlara yönelik şiddet, ister kamusal ister özel hayatta olsun bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi anlamına gelir.*” şeklindeki birinci maddesi aynı zamanda 6284 Sayılı Kanunu’nun şiddet tanımıyla da örtüşmektedir.

² Kadına karşı şiddetin önlenmesi çerçevesinde uluslararası nitelikteki düzenlemelerin kilometre taşları hakkında bkz. **Ertürk**, Şükran/**Özdamar**, Demet: Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan Özel Sayı 2009, s.1171-1174; **Moroğlu**, Nazan: Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2012, S. 99, s. 358 vd. (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99->

Ulusal planda ise, aile içi şiddete ve kadına karşı şiddete karşı mücadele edilmesi amacıyla, uluslararası düzenlemelere paralel şekilde birtakım düzenlemeler getirilmiştir. İlk olarak 14.01.1998 tarih ve 4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” kabul edilmiştir. Bu kanunda aile yaşamı içinde ortaya çıkan ve aile bireylerinin birbirlerine karşı uyguladıkları aile içi şiddete karşı birtakım özel tedbirler benimsenmiştir. Bu tedbirler, aile içinde yaşanan ve insan onuru ile bağdaşmayacak derecede kötü davranışların ve şiddetin önlenmesi amacıyla Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen genel tedbirlerden ayrı özel tedbirlerdir. Kanunun ilk halinde, şiddet uygulayan tarafta sadece kusurlu eş bulunuyordu, koruma kapsamı ise diğer eş veya çocuklar ile aynı çatı altında birlikte yaşayan diğer aile bireyleri ile sınırlıydı. Ancak uygulamada karşılaşılan aksaklıklar ve kapsamının genişletilmesi yönündeki eleştiriler sonucunda 26.04.2007 tarih ve 5636 sayılı Kanun ile 4320 sayılı Kanun’da önemli değişiklikler yapılmıştı. Yeni halinde, şiddet uygulayan kusurlu eş yanında diğer aile bireyleri de sayılmış, koruma kapsamı ise mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri bakımından da genişletilmiş, ayrıca şiddetin meydana geldiği yer itibariyle, ortak konutun dışında işyeri de kapsama alınmıştı. Bundan başka değişiklikler ile uygulamadaki aksaklıklar için yönetmelik çıkarılması da öngörülmüş ve buna uygun olarak 01.03.2008 tarihinde Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik yürürlüğe konulmuştu.

Uluslararası ve ulusal nitelikteki bu düzenlemelere rağmen ülkemizde, aile içinde yaşayan bireylere veya aile dışında kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin boyutu artarak devam etmiştir. Bunun sonucunda şiddetin önlenmesi konusunda toplum ihtiyaçları doğrultusunda daha etkin ve ciddi tedbirler alınabilmesi gerekliliği doğmuştur. Bu gereklilik çerçevesinde, kadınların, çocukların, aile bireylerinin, aile bireyi sayılmasa da diğer kimselerin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin uğradığı veya uğrayabileceği şiddete karşı korunması amacıyla 08.03.2012 tarih ve 6284 Sayılı “*Ailenin*

1169); Ceylan, Ebru: Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2013, S. 109, s. 15 vd.

Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20.03.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunda özellikle önceki düzenlemelere yönelik eleştirileri de dikkate alarak, amaç, kapsam, alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ile kurumların yetki ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Çalışmamızda, Kanun kapsamı içinde korunan kimseler değerlendirildikten sonra koruyucu ve önleyici tedbirler üzerinde bazı tartışmaya açık hususlar irdelenmiş, ayrıca, bu tedbirler alınırken, dikkat edilecek esas ve usullerin neler olduğu, kesinleşen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının takip ve uygulanmasının ne şekilde yapılacağı konuları üzerinde de durulmuştur. Ayrıca yeri geldikçe önceki 4320 Sayılı Kanun ile karşılaştırma yapılmış ve uygulamada karşılaşılan ve karşılaşılabilecek muhtemel problemler ve çözüm yollarına da değinilmeye çalışılmıştır.

I. KANUN KAPSAMINDA KORUNAN KİŞİLER

Kanun kapsamında tedbirlerden yararlanacak olan kimseler, aile içi veya aile dışında şiddet mağduru olan kimselerdir. Aile içinde şiddet sebebiyle mağduriyet yaşayan kimseler özellikle kadınlar, çocuklar ve aynı haneyi paylaşsın ya da paylaşmasın aile bireyleri veya aile bireyi sıfatına sahip olmayan kimselerdir. Şiddet eylemi, aile dışında da gerçekleşebilir ve yine sayılan kimseler bu sebeple mağdur olabilir. Aile dışında; tek taraflı ısrarlı takip eylemine maruz kalan kimseler de mağdur konumunda olabilir. Bu sebeple biz de aile içi şiddet-aile dışında şiddet ayrımı yapmadan doğrudan koruma kapsamında yer alan sığınaklar olarak, kadınları, çocukları, aynı haneyi paylaşan veya paylaşmayan kimseleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını aşağıda başlıklar altında inceleyeceğiz. Önceki 4320 Sayılı Kanun’da ise aile bireyleri ile sınırlı olacak şekilde koruma kapsamı dar tutulmuştu. Buna göre korumadan sadece aile içi şiddetten dolayı mağdur olan eşler, çocuklar, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri, mahkemece ayrılık kararı verilenler, yasal olarak ayrı yaşama hakkı olanlar veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayanlar yararlanabiliyordu. 6284 Sayılı Kanun’la bu kimseler yanında, aralarında evlilik bağı olsun olmasın aile içinde veya aile dışında gerçekleşen şiddetten dolayı mağdur olan kimseler de ele alınarak kişi kapsamı genişletilmiş oldu. Bunun yanında 4320 Sayılı Kanunda sadece fiziksel şiddetten bahsedilmiş, sonradan Yönetmelik düze-

yinde (2008 tarihli Yönetmelikte) diğer şiddet türlerine yer verilmişti; 6284 Sayılı Kanunda ise artık kanun düzeyinde şiddet türleri genişletilerek, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet kavramlarına açıkça yer verilmiştir.

Şiddet eyleminin, şiddet uygulayan tarafı yani aktif süjesi açısından ise eski Kanunda “kusurlu eş” (ve kanun değişikliğinden sonra buna ilaveten “diğer aile bireyi”) kavramına yer verilmişse de 6284 Sayılı Kanunda bilinçli bir şekilde “şiddet uygulayan” kavramı tercih edilmiştir. Aşağıda inceleneceği üzere, tedbir kararı alınmasında, her zaman şiddet uygulayan kimsenin kusuruna dayalı eylemleri³ dayanak teşkil etmemekte, mesela şiddet eyleminin sebebi şiddet uygulayanın bir rahatsızlığına dayanıyorsa ki bu rahatsızlık kusuru ortadan kaldıracak nitelikte bir rahatsızlık da olabilir, bu konuda rahatsızlığın tedavisine yönelik gerekli tedbirler de alınabilmektedir. Bu sebeple Kanunun kavram tercihi yerinde olmuştur.

A. Kadınlar

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, koruyucu ve önleyici nitelikteki her türlü tedbirlerden yararlanabilir. Kadının evli, bekâr, boşanmış veya 18 yaşından küçük olması⁴ ya da şiddetin aile içinde veya aile dışında olması, alınacak tedbirler açısından farksızdır⁵.

³ Bununla birlikte Eski Kanun döneminde de kusurlu eş ifadesinin cezai yaptırım açısından önem taşıdığı, kanundaki tedbirler geçici tedbir niteliğinde olduğundan; tedbir kararı alınması için kusurun gerekli olmadığı görüşü de ileri sürülmüştü. Bkz. **Kahveci**, Nalan: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da 5636 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler, İzmir Barosu Dergisi, Temmuz 2007, s. 283-284.

⁴ 18 yaşından küçük kız çocuklarının da “kadınlar” kapsamında sayıldığı ayrıca İstanbul Sözleşmesinde de belirtilmiştir (m. 3/f).

⁵ Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın yayınlamış olduğu; 2013 Faaliyet Raporunda Mor Çatı Dayanışma Merkezi'ne 0-70 yaş arasında 1133 kadın ve çocuğun başvurduğu, başvuranların yarısından fazlasının 25-44 yaş aralığında, en az başvuru yapanların ise 55-64 yaş aralığında olduğu belirtilmiştir. Bkz. 2013 Faaliyet Raporu, s. 3. 2014 Faaliyet Raporunda Mor Çatı Dayanışma Merkezi'ne, 832 kadın ve çocuğun başvurduğu, 2015 Faaliyet Raporunda Mor Çatı Dayanışma Merkezine 695 kadın ve çocuğun başvurduğu, başvuranlardan en fazla payı 25-34 yaş arasındaki kadınların aldığı, 35-44 yaş aralığında başvuranların da ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bkz. 2014 ve 2015 Faaliyet Raporu, s. 1-2. Faaliyet raporları için bkz. <https://www.morcati.org.tr/tr/neler-yapiyoruz/faaliyet-raporlari> (erişim tarihi 20.04.2016). 6284 Sayılı Kanun İzleme Raporunda,

Gerek özel yaşamında gerekse kamusal alanda sırf kadın oldukları için veya cinsiyete dayalı bir ayrımcılık nedeniyle kendilerine fiziksel, cinsel, psikolojik⁶ veya ekonomik zarar⁷ ve acı verilmesi sonucunu doğuracak tüm şiddet eylemlerine⁸ (m.2/I-ç) maruz kalan her kadın koruyucu ve önleyici

Nisan 2013-Nisan 2014 tarihleri arasında Mor Çatı Dayanışma Merkezi'ne, 0-75 yaş arasında 1377 kadın ve çocuğun başvurduğu, başvuruların yarısından fazlasının 25-44 yaş aralığında, en az başvurunun ise 65 yaşının üzerindeki kadınlar olduğu belirtilmiştir. Bkz. İzleme Raporu, s. 3

(https://www.morcati.org.tr/attachments/article/255/6284_Kanun_Uygulamalari_Raporu.pdf, erişim tarihi 20.04.2016).

- ⁶ Psikolojik şiddetin en çok maruz kalınan şiddet türü olduğu konusunda bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2012 Faaliyet Raporu, s. 5; 2013 Yılı Faaliyet Raporu, s. 4; 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 2-3; 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 3. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının Avrupa genelinde kadınlarla görüşerek yaptığı ve 2014 yılında yayınladığı kadına yönelik şiddet araştırmasına göre psikolojik şiddet, arkadaşlarla görüşmeyi engellemek, aile veya akrabalarla ilişkiyi sınırlamak, nerede olduğunu kontrol etmek, başka erkeklerle konuştuğunda öfkelenmek, sadakatsiz olduğu konusunda şüpheli olmak, evden çıkmayı yasaklamak, kilit altında tutmak, başkalarının önünde aşağılamak ve küçük düşürmek, özel yaşamında aşağılamak ve küçük düşürmek, bağırarak ya da vurarak korkutarak bir şeyleri yaptırmak, isteği dışında pornografik görüntüleri izlemeye ya da bakmaya zorlamak, çocukları almakla tehdit etmek, çocukları incitmekle tehdit etmek, çocukları incitmek, önemsenmediğini birini incitmek ya da öldürmekle tehdit etmek, fiziksel şiddetle tehdit etmek görünüş biçimleriyle ortaya çıkmaktadır. Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Faaliyet Raporu, s. 3. 2015 yılı için ülkemizde Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfına başvuran kadınların en sık karşılaştıkları psikolojik şiddet örnekleri, hakaret etme, tehdit etme, aşağılama, küfür etme ve yalnızlaştırma. Bkz. 2015 Faaliyet Raporu, s. 3, ayrıca diğer örnekler için bkz. s. 9.
- ⁷ Ekonomik şiddetin, hemen hemen her kadının yaşadığı şiddet türü olduğu ve yaşam mücadelesini olumsuz yönde etkilediği; ekonomik şiddetin etkilerinin şiddet eyleminden sonra da devam ettiği, zira barınma yeri yoluyla can güvenliğini sağlansa da bu kadınların yeniden hayat kurma konusunda gerekli desteklere ulaşamadıkları konusunda bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2012 yılı Faaliyet Raporu, s. 4; 2014 Faaliyet Raporu, s. 21; 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 5, 14. 2015 yılı için kadınların karşılaştıkları en yaygın ekonomik şiddet türleri, maaşına el koyma, çalışmasına izin vermeme, adına kredi çekip borçlandırdıktan sonra bunu bir tehdit aracı olarak kullanmadır. Bkz. 2015 Faaliyet Raporu, s. 3, ayrıca diğer örnekler için bkz. s. 9.
- ⁸ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfının Faaliyet Raporlarında kullanılan diğer bir şiddet türü de dijital şiddettir. Dijital şiddet, internet veya cep telefonu gibi iletişim araçlarıyla

tedbirlerden yararlanabilecektir. Bu kapsamda kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan ve kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen özel tedbirlerin alınması, ayrımcılık olarak da yorumlanamaz (m.1/II-ç).

Kanunun amacı tanımlanırken, şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali bulunan tüm kadınlar koruma kapsamına alınmıştır. Bu konuda Kanunda kadınların cinsel tercihlerine yönelik bir ifadeye yer verilmemesi sebebiyle, lezbiyen, biseksüel gibi bireylerin de kapsam içinde olup olmadığı konusunda tereddütlerin oluşabileceği eleştirisi yöneltmiş ve bu tereddütlerin hâkimlerin iyiniyetli iradesiyle ve yorumuyla çözülebileceği tavsiye edilmiştir⁹. Bu konuda İstanbul Sözleşmesinin “*Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Gözetmeme*” başlıklı dördüncü maddesi üçüncü fıkrasında sayılan unsurlar yanında ayrıca cinsel yönelim temelinde de taraf devletlerin mağdurlar açısından ayrımcılık yapmadan sözleşmeye uymakla yükümlü oldukları belirtilmiştir. Buna göre cinsel tercihi ne yönde olursa olsun, şiddet mağduru açısından fark gözetmeksizin gerekli korumanın tereddütsüz sağlanabilmesi gerekir.

B. Çocuklar

6284 Sayılı Kanun’a göre şiddet eylemine uğrayan veya uğrama ihtimali altında olan çocuklar da koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabilir. Çocuk kavramı 6284 Sayılı Kanun’da tanımlanmamıştır. Bu konuda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin birinci maddesi onsekiz yaşından küçük olup henüz erginliği kazanamamış olan kimseleri çocuk olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “*Tanımlar*” başlıklı 6/1b. maddesinde çocuk, henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi; 5395 Sayılı Çocukların Korunması Hakkında Kanun’un

mağduru rahatsız etmek veya onun üzerinde baskı kurmak şeklinde gerçekleşmektedir. Dijital şiddetin örnekleri konusunda bkz. 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 6.

⁹ Şener, Ülker: 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Değerlendirme Notu, Mart-2012, s. 3.

(http://www.tepav.org.tr/upload/files/1333026809-1.6284_Sayili_Ailenin_Korunmasi_ve_Kadina_Yonelik_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun_Ne_Getiriyor.pdf erişim tarihi 04.05.2016); Günay, Mehmet: 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C.1, Y.3, S.10, Temmuz-2012, s. 652.

(ÇKK) “*Tanımlar*” başlıklı 3/I-a maddesinde ise, daha erken yaşta ergin olsa bile onsekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlar dikkate alındığında, daha önce olgunluğa erişmiş olsa bile henüz onsekiz yaşını doldurmamış bütün bireyler, 6284 Sayılı Kanunda belirtilen çocuk kapsamında değerlendirilecektir¹⁰.

Çocukların şiddetle tanışmaları daha anne karnındayken başlamakta; anneye uygulanan fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet sebebiyle, eksik beslenme sonucu sağlıkları olumsuz etkilenmektedir. Çocuk yaşta iken sıklıkla karşılaştıkları şiddet türü ise, aile içindeki şiddete tanık olmaları, bu esnada şiddeti önlemek için araya girdiklerinde kendilerinin de şiddete maruz kalmalarıdır. Bundan başka çocukların, aile bireyleri tarafından anneye veya babaya karşı olumsuz duygular beslemeye hatta şiddet uygulamaya teşvik edilmeleri de karşılaşılan örnekler arasındadır¹¹.

C. Aynı Haneyi Paylaşan veya Paylaşmayan Kimseler

Aynı haneyi paylaşan veya paylaşmayan kimselerin kapsamı nasıl tespit edilecektir? 6284 Sayılı Kanun’un “*Tanımlar*” başlıklı 2/I b. maddesinde yer alan “*Ev içi şiddet*” tanımı ile bu Kanun’un uygulanmasında esas alınacağı belirtilen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (İstanbul Sözleşmesi’nin) “*Tanımlar*” başlıklı 3/b maddesinde yer alan “*aile içinde şiddet*” tanımı göz önünde tutulduğunda¹², şiddet uygulayanla aynı haneyi

¹⁰ 18 yaşını doldurmuş olsa bile çocukların aile içi şiddete maruz kalmaları halinde Kanun’un uygulanabileceği yönünde görüş için bkz. Ayan, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s. 312-313.

¹¹ Bir babanın annesini dövüp yere yatırdıktan sonra “*vur annene*” diyerek oğlunu annesine karşı şiddet uygulamaya teşvik etmesi, aynı babanın fotomontajladığı fotoğrafları gösterip “*bak annenİN sevgilisi var*” diyerek çocuğun annesiyle ilişkisini zedelemeye çalışması karşılaşılmış dramatik örneklerdir. Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 9-10.

¹² 6284 S. Kanunda ev içi şiddet, “*Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti, ifade eder*” şeklinde, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde ise aile içi şiddet “*aile içi şiddet, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgâhi paylaşmakta olsun veya olmasın veya*

paylaşsın veya paylaşmasın, daha önce boşanmış olsun olmasın veya aralarında öncesinde hiçbir evlilik bağı olmasın herkes bu kapsamda sayılmalıdır.

Bu konuda aynı haneyi paylaşan kimseler arasında akla hemen aile bireyleri gelmektedir. Aile ve aile bireyleri kavramları hakkında Kanunda bir tanım yer almış değildir. Aile tanımı, aile bireylerinin kimlerden oluşacağı sorusu üzerine Medeni Hukukta farklı şekillerde ele alınmıştır: Küçük aile-büyük aile, dar anlamda aile-geniş anlamda-en geniş anlamda aile¹³. Küçük aile, eşler ve evlenmemiş çocuklardan oluşur. Büyük aile ise, eşler, çocuklar dışında aynı çatı altında yaşayan kan hısımları, kayın hısımları ve sözleşme ilişkisi içinde birlikte yaşayan bahçıvan, şoför, hizmetçi, dadı, bekçi gibi kimseleri de kapsar. Dar anlamda aile sadece eşlerden oluşur, geniş anlamda ailede kapsama çocuklar da girer, en geniş anlamda aile ise büyük aile tanımında yer alan kimseleri de içine almaktadır. Kanunun uygulama alanı geniş tutulmak istendiğine göre büyük aile veya en geniş anlamda aile tanımı burada dikkate alınmalıdır¹⁴.

Aile bireyleri içinde, yalnız imam nikâhı ile birlikte olanları da görmek mümkündür. Bu kimselerin, anne, baba, büyükanne, büyükbaba, çocuklar hatta üzerine kuma getirilen diğer kadın gibi aynı hanede yaşayan diğer aile bireylerinden görülen şiddet eylemi sebebiyle de koruma kapsamında olduğu belirtilmelidir.

daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır” şeklinde tanımlanmıştır.

¹³ Aile tanımlamaları için bkz. **Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku, İstanbul 2015, s. 1; **Öztan**, Bilge: Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015, s. 3-4; **Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Aile Hukuku, Ankara 2015, s. 1-2; **Gençcan**, Ömer Uğur: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 94-95.

¹⁴ 4320 Sayılı Kanun döneminde de en geniş aile tanımının kabul edilmesi gerektiğini ileri süren yazarlar vardı: **Ayan**, Evlilik Birliği, s. 303; **Kahveci**, Değişiklikler, s. 277. Geniş anlamda aile kapsamıyla sınırlı görüş için bkz. **Erdem**, s. 53-54; **Badur**, Emel: Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2009, S. 84, s. 71-72.

Belirtelim ki, önceki 4320 Sayılı Kanun zamanında alınabilecek tedbirlerden yararlanabilecek kimselerin çevresi, evlilik birliği içinde yaşayan eşler, çocuklar ve aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri şeklinde sınırlı tutulmuştu. Buna göre boşanmış eşler veya imam nikâhlı birlikte yaşayan kimseler arasında gerçekleşen şiddet eylemlerinde şiddet mağduru, aile bireyi sıfatına sahip olmadığı gerekçesiyle korumadan yararlanamıyordu. Ancak, yöneltile eleştiriler doğrultusunda¹⁵, sonradan 4320 Sayılı Kanun'un geniş yorumlanması gerektiğinden hareketle boşanmış veya nikâhsız birlikte yaşayan şiddet mağdurlarının da korumadan faydalanması gerektiği şeklinde farklı görüşler dile getirilmiş ve bu görüşleri esas alan yargı kararları verilmişti¹⁶.

¹⁵ **Akyüz Öztürk**, Fatma: 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu, Yargıtay Dergisi Temmuz 2003, C. 29, S. 3, s. 266; **Ayan**, Evlilik Birliği, s. 303, 310; **Ayan**, Serkan: Hukuki Yönden Aile İçi Şiddet, Legal Hukuk Dergisi, Şubat 2006, C. 4, S. 38, s. 426; **Acabey**, M. Beşir: Çocukları İlgilendiren ve Aile Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Hukuki Konular, İzmir Barosu Dergisi, Ekim 2006, S. 4, s. 108-109; **Ateş**, Mustafa: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y. 2007, S. 3, s. 162-163; **Akın**, Ali: Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, Adalet Dergisi, S. 30, Ocak 2008, s. 272-273; **Özdamar**, Demet: CEDAW Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmenin ve Ek İhtiyari Protokolün İç Hukukumuzda, Özellikle Aile Hukukumuzda Etkisi, Ankara 2009, s. 225; **Türkmen**, Ahmet: Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayı 2009, s. 1424; **Karınca**, Eray: Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2010, Yıl:1, Sayı:2 s. 510 vd.; **Tıgılı**, Hüseyin: Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Yer Alan Tedbirler Ve Bunların Uygulanması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, Y. 2, S. 5, Nisan-2011, s. 492-493; Aksi Yönde bkz. **Ruhi**, Ahmet Cemal: Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004 No:8, s.531-532; **Erdem**, Mehmet: Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2007, S. 73, s. 51, dn. 17; **Kahveci**, Değişiklikler, s. 282; **Badur**, s. 72.

¹⁶ Bkz. CGK. 08.12.2009 T., 2009/7-131 E, 2009/284 K. (www.kazanci.com); 7. CD. 07.04.2009 T. 2006/3351 E., 2009/4849 K. (Terazi Hukuk Dergisi, Yıl 4, Sayı 34, Haziran 2009, s. 252 vd.); **Karınca**, Eray: Kadının Eş Şiddetinden Korunması İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, Türkiye Adalet akademisi Dergisi, Ekim

Kanun gereğince; aynı haneyi paylaşmasa da bazı aile bireylerinin koruma kapsamında olduğu kabul edilebilir: mesela ayrı yaşayan eşler arasında veya boşanmış eşler arasında durum böyledir.

Bir ailede kadın veya çocuğun şiddet uygulayan sıfatına sahip olabilmesi de mümkündür, mesela kadından kocaya uygulanan, çocuktan anne-babaya uygulanan şiddet böyledir. Bu durumda şiddete uğrayan diğer aile bireyleri de koruma kapsamında olacaktır. Mağdurun cinsiyeti, şiddetin kimden geldiği Kanunun uygulanması açısından önem taşımamaktadır¹⁷. Uygulamada tüm aile bireylerinin korumadan yararlanabilmesi ve tedbir kararı alınması sürecinde delil gösterme bakımından sağlanan kolaylık ve duruşmasız karar verebilme sayesinde, şiddet uygulayanların da tedbir kararı alabilmeleri şeklinde suiistimallere de rastlandığı bildirilmiştir. Kadının bizzat şiddete maruz kalmasına karşın, ona yönelik, şiddet uygulayana yaklaşmama yönünde kararlar alınması, eşinden ve çocuklarından şiddet gören 65 yaşının üzerindeki bir kadın hakkında, çocuğu tarafından uzaklaştırma kararı alınması, uzun süredir şiddetten uzaklaşmak için mücadele eden ve hukuk mekanizmalarını kullanan bir kadın hakkında, şiddet uyguladığı için hakkında açılmış çok sayıda ceza davası bulunan eski eşi tarafından uzaklaştırma kararı alınması bu konuda karşılaşılan çarpıcı suiistimal örnekleridir¹⁸.

Aynı haneyi paylaşsın ya da paylaşmasın, korunan kimselerin her zaman aile bireyi sıfatına sahip olması da Kanunun uygulanması için şart değildir. Aslında burada bahsedilen aile bireyi sıfatı hukuki anlamda aileyi ifade eden ve aralarında içsel-duygusal, kişisel, fiziksel ve mekânsal bir yakınlık ilişkisi taşıyan, kan bağı veya hısımlıkla birbirlerine bağlı olan kimseleri ifade etmektedir. Ancak hukuki anlamda aile sayılmasa da aile bireyleri arasındaki yakınlık ilişkisine benzer biçimde bir yakınlık ilişkisinin kurulması halinde de kanunun koruma amacına uygun olarak aile içi şiddetin veya daha geniş kapsamda şiddetin bulunduğu söylenebilir. Bu konuda aile

2010, C. 1, Y. 1, S. 3, s. 331, dn. 7'deki karar; **Uğur**, Hüsamettin: Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2012, S. 101, s. 336-337.

¹⁷ **Günay**, s. 654.

¹⁸ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı İzleme Raporu, s. 4.

bireyi sayılmasa da yakınlık ilişkisine; aralarında hiçbir resmi nikâh veya imam nikâhı gibi bir bağ olmadan fiili birliktelik sürdüren; sadece öğrenim amacıyla bir ev tutmuş olan arkadaşlar, yine fiili birliktelik kapsamında; yaşam ortakları ve metres ilişkisi sürdürenler hatta bu tarz ilişkileri halen devam etmese de önceden böylesine yakınlık kurmuş kimseler örnek olarak verilebilir¹⁹.

Birlikte yaşam süren bireylerin cinsel eğilimleri de önem taşımamaktadır. Burada kastedilen kimseler, daha çok cinsel tercihi açısından heteroseksüel eğilimi benimsemeyen veya eşcinsel kimselerdir. Bu kimselerin kanun kapsamında sayılıp sayılmayacağı konusunda tereddütler söz konusudur. Bu konuda Kanundaki koruma kapsamındaki kimselerin tek tek sayılması sonucu dar yorum benimsenerek Kanunun bu kimseler açısından uygulanamaması eleştirilerini ileri süren ve böylece kapsam dışı anlayışı benimseyen bir görüş mevcuttur²⁰. Ancak, kanundaki “şiddet”, “şiddet mağduru”, “şiddet uygulayan” tanımlarında “kadın” veya “aile bireyi” gibi sınırlayıcı ifadelerden kaçınıldığını, “kişiler” denilerek şiddet mağduru olan eşcinsellerin de koruma altına alındığını ileri sürenler de vardır²¹. Kanımızca, yukarıda kadınların cinsel tercihleri açısından durumun farklı düşünmeyi gerektirmediği açıklamalarımızda olduğu gibi, 2011 tarihli Avrupa

¹⁹ **Havutcu**, Ayşe: Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Aile İçi Şiddet Yönünden Bedensel Zararların Tazmini, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 412-413; **Serdar**, İlknur: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Şiddet, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 525-526. GENÇCAN’a göre fiziksel, ruhsal, cinsel ve romantik ilişkiler yaşayanlar arasında aile ilişkisi varmış izlenimi uyandırmaktadır, bu izlenime göre bu kategorideki ilişkiler duygusal aile olarak adlandırılabilir. **Gençcan**, s. 95.

²⁰ **Yıldız**, Ferhat: 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri ve Anayasaya Aykırılığı Sorunu, Adalet Dergisi, Y. 2014, S. 50, s. 90-101.

²¹ **Nuhoğlu**, Ayşe: Kadına Yönelik Şiddet, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 69; **Uğur**, s. 347; **Birtane**, Şermin: Kadına Karşı Şiddet Sorunu ve 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Hukuk Kültür Sanat Edebiyat Dergisi Sayı 5 (<http://www.hukabdergi.com/p2150/>). Ancak ısrarlı takip mağduru kapsamında eşcinsellerin korunabileceği yönünde **Gençcan**, s. 95-96.

Konseyi Sözleşmesi'ndeki (İstanbul Sözleşmesi'ndeki) ayrımcılık yasağına ilişkin hüküm de (m. 4/III) göz önünde tutularak, cinsel eğilim farkı gözetmeksizin tüm toplum bireylerinin korumadan yararlanabilmesi düşüncemizi burada da tekrar ediyoruz. Bu düşünceyle Kanunun uygulama alanının geniş yorumlanması uygun bir yorum tarzı olacaktır.

D. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağdurları

Kanunda ifadesini bulan “*tek taraflı ısrarlı takip mağduru*” kişiler de koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabilecektir. Bu kimseleri ifade etmek için kanımızca “ısrarlı takip” terminolojisini kullanmak daha isabetlidir. Gerçekten aşağıdaki tanımlara da bakıldığında, ısrarlı takibin iki taraflı veya tek taraflı olabilmesi şeklinde bir ayrıma gitmek anlamsız olacaktır. Bu sebeple ısrarlı takip teriminin yanında “tek taraflı” ibaresine gerek yoktur.

Kanunda bu kimseler hakkında bir tanım getirilmiş değildir. Türk Ceza Kanunu ve diğer özel ceza kanunlarında da böyle bir kavrama rastlanılmamaktadır. Bu konuda Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 34. maddesinde “*ısrarlı takip*” şeklinde benzer bir ifade kullanılmıştır. Hükme göre ısrarlı takip, başka bir kişiye yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu kişinin kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranışlar olarak belirtilmiştir. Bundan başka 18.01.2013 tarih ve 28532 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar Başlıklı 3/I-ş bendinde de tek taraflı ısrarlı takibin “*Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı*” ifade edeceği belirtilmiştir.

Öğretide²² de ısrarlı takip için; aynı veya birbirinden farklı tekrarlanan eylemlerle mağdurun takip veya taciz edilmesi ve bu takip ve taciz eylemleri

²² Türkmen, s. 1394-1395; Serdar, s. 532.

sonucunda kişinin endişe ve korku duyması unsurlarını da içeren bir tanımlama yapılmaktadır. Israrlı takibin hangi vasıtalarla gerçekleştirildiğinin bir önemi yoktur. Önemli olan ısrarlı takibin, mağdur olan kimse üzerinde bir şiddet uygulanmasına yol açması ve o kimsede bu yolla bir tedirginlik yaratmasıdır. Kanun'un aile içi şiddet ve şiddet tanımlarına bakıldığında, ısrarlı takip, mağdur olan kimsede fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar doğuracak veya mağdurun acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketler, buna yönelik tehdit ve baskı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesi şeklinde eylemler olarak gerçekleşmesi yeterlidir. Somut örnekler olarak, sürekli şekilde telefon görüşmeleri veya mesajlaşma yoluyla, bu esnada tehdit içeren ifadeler kullanılmasıyla ya da önüne çıkarak tehdit içeren sözle talebini iletmeye veya herhangi bir söz söylemeden önüne çıkmakla veya belirli mesafeden sürekli takip etmekle ısrarlı takip gerçekleşebilir. Tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişinin cinsiyeti veya takibin kimin tarafından yapıldığı da korumadan yararlanma açısından önemli değildir. Takip mağduru, erkek, kadın veya çocuk olabileceği gibi bu kişiye ısrarlı takipte bulunan kişi de erkek, kadın veya çocuk olabilir²³.

Israrlı takipte, davranışın tekrar göstermediği hallerde kanımızca ısrar ibaresine de gerek yoktur. Bu konuda ısrarı ifade etmek üzere, davranışların tekrarlı bir şekilde olması Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde aranırken ve öğretilerde bu unsura özellikle vurgu yapılıyorken, Yönetmelikte böyle bir unsura yer verilmemiştir. Aslında, mağdurun huzurunun, sağlığının ve duygusal bütünlüğünün zedelendiğinin söylenebilmesi açısından davranışın yeterli bir süre içinde tekrarlanması aranmaktadır. Ancak tek seferde meydana gelip de mağdurda anılan şekilde olumsuz etkiler doğuran taciz eyleminin söz konusu olması da mümkündür. Bu halde Kanunun geniş kapsamda uygulanma amacı doğrultusunda, takip ve taciz niteliğindeki eylemin, tekrarlı olması aranmaksızın, tek seferde gerçekleşmiş olması da yeterli görülmelidir. Bu durumda, eylemin tekrarlanmadığı hallerde, hem koruma kapsamını daraltmamak, hem de terminolojik bakımdan doğru bir kullanım olmak üzere, "takip" ifadesini, bu eylemden etkilenen kimse açısından ise "takip mağduru" ifadesinin kullanılmasını yerinde buluyoruz. Takip eylemi açısından somut örnekler olarak; bir erkeğin duygusal yakınlık

²³ Günay, s. 656-657; Serdar, s. 532-533.

beslediği, arkadaşlık kurmak istediği veya evlenmek istediği, ancak karşılık bulamadığı bir bayana karşı onu arkadaşlığa, cinsel birlikteliğe veya evlenmeye kabule yönelik şiddet doğuran veya doğurma ihtimali bulunan her türlü tehditkâr söz ve davranışı, bir kere sözle sarkıntılık şeklinde gerçekleşmesinde, eylemi takip olarak nitelendirmek, mağdur kimseyi ise takip mağduru olarak kabul etmek gerekir²⁴.

II. KANUNUN ÖNGÖRDÜĞÜ TEDBİRLER

A. Tedbirlerin Düzenleme Şekli ve Niteliği

Kanunda öngörülen tedbirler, koruyucu ve önleyici tedbirler şeklinde ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Düzenlemelerin kaleme alınış biçimine bakıldığında, koruyucu tedbirlerin, kanun kapsamında korumadan yararlanan kimselerle ilgili olduğu görülmektedir. Önleyici tedbirler ise; şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili birtakım düzenlemeler içermektedir. Oysaki önceki 4320 Sayılı Kanunda sadece şiddet uygulayan kimselerle ilgili önleyici tedbirlere yer verilmişken, şiddete uğrayan kimselerle ilgili koruyucu tedbirler öngörülmemişti. Etkin bir koruma sağlanabilmesi açısından koruyucu tedbirlerin de benimsenmiş olması isabetli bir yenilik olmuştur.

6284 Sayılı Kanun'da koruyucu ve önleyici tedbirler, geçici hukuki koruma tedbiri niteliğindedir²⁵. Ancak, 6284 Sayılı Kanunda düzenlenen ve geçici hukuki koruma niteliğindeki tedbirler, Türk Medeni Kanunu'nda

²⁴ **Günay**, s. 655.

²⁵ Tedbirin geçici koruma tedbiri niteliğinde olduğu, 6284 Sayılı Kanun'a dayanarak çıkarılan Uygulama Yönetmeliği'nin (18.01.2013 RG. 28532 S.) Tanımlar ile ilgili 3/I-ç maddesinde de ifade edilmektedir. İlgili tanım şöyledir: "*Geçici koruma: Hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbiri,*" ifade eder. 4320 Sayılı Kanun zamanında da alınan tedbirlerin kendine özgü ve temyizi mümkün olmayan geçici tedbir niteliğinde olduğu kabul edilmekteydi: **Kahveci**, Değişiklikler, s. 289; **Akın**, s. 274; **Tıgıl**, s. 506; **Badur**, s. 83; 2. HD. 09.07.1998 T., 1998/7229 E., 1998/8655 K.; 2. HD. 16.01.2003 T., 2002/14276 E., 2003/344 K.; 2. HD. 18.09.2003 T., 2003/9980 E., 2003/11604 K. (www.kazanci.com).

(TMK) ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK) düzenlenen geçici hukuki koruma niteliğindeki tedbirlerinden farklı özellikler taşımaktadır²⁶. İlkın, anılan kanunlar arasında amaç yönünden farklılıklar vardır: 6284 Sayılı Kanun'da öngörülen geçici hukuki koruma tedbirlerinin amacı koruma kapsamı içinde kalan kimselere karşı şiddeti önlemek olduğu halde TMK. ve HMK.'da düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirlerinin amacı doğrudan şiddeti önlemek değildir ve konu sadece bu meseleyle de sınırlı değildir. TMK.'da çeşitli hükümlerde (m. 190, 195, 196, 197, 198, 199, 346, 348 vs.) evlilik birliğini koruyucu nitelikte yer verilen tedbirler ve çocukların korunmasına ilişkin tedbirler en başta aile düzenini ve çocukların korunmasını amaçlar ve bunun için daha soyut ve genel nitelikte, ancak hâkime takdir yetkisi tanınmasıyla, geniş bir hareket alanı sağlayan esneklikte hükümlerdir. Bu hükümlerle amaçlanan koruma çerçevesi içinde en başta aile içi şiddete karşı eşlerin ve çocukların kişilikleri yer alır. Ancak korunan değerler bununla da sınırlı değildir; aile yaşamında eşlerin yaşamı için büyük öneme sahip malvarlıksal değerler de çeşitli tedbirlerle korunur (tasarruf yetkisi kısıtlamaları, temsil yetkisinin kaldırılması, borçlulara ödemelere yönelik emir verilmesi gibi)²⁷. HMK.'da 389 vd. hükümlerde öngörülen geçici koruma tedbirleri ise daha çok dava konusu hak ve alacağın korunması amacına yöneliktir.

Diğer farklılıklar ise, 6284 Sayılı Kanun'a göre alınabilecek tedbirler, itiraz kanun yoluna tabi olup, temyiz kanun yolu kapalı iken, diğer kanunlarda düzenlenen geçici hukuki koruma tedbirlerinde temyiz yolunun da öngörülmüş olması, 6284 Sayılı Kanuna göre şiddet ve şiddet tehlikesinin varlığı halinde herkes tarafından ihbar yoluyla bildirimde bulunulması ve bu halde Kanunda belirtilen merciler tarafından geçici hukuki koruma tedbiri alınması istenebilirken, diğer geçici hukuki koruma tedbirlerinin sadece hak sahibi tarafından istenebilmesi, 6284 Sayılı Kanun'da yer alan tedbirlere niteliğine göre hâkim, mülki amir ve istisnai hallerde kolluk amiri tarafından

²⁶ Ayan, Evlilik Birliği, s. 302-307; Kahveci, Değişiklikler, s. 273-276; Erdem, s. 69-70; Badur, s. 66-68; Tıgılı, s. 506-507; Günay, s. 650.

²⁷ Bkz. ayrıca bu tedbirlerle ilgili ayrıntılı bilgi için Dural/Öğüz/Gümüş, s. 173 vd.; Öztan, s. 327 vd.; Kılıçoğlu, s. 262 vd.

hükmedilebilirken diğer kanunlarda yer alan geçici hukuki koruma tedbirlerine sadece hâkim tarafından hükmedilebilmesi şeklinde sıralanabilir²⁸.

Bu nitelik farklılıklarından başka belki de en önemli fonksiyonel farklılık, 6284 Sayılı Kanunda belirtilen tedbirlerin işin aciliyeti sebebiyle etkin ve seri şekilde uygulanabilmesi mümkünken, diğer Kanunlarda belirtilen tedbirlerin aynı sürat ve çabukluk içinde icraya konulamamasıdır²⁹.

Kanunda tedbirler koruyucu ve önleyici tedbirler olarak düzenlenmiştir. Düzenlemelerin içeriğine bakıldığında, sanki koruyucu tedbirlerin, henüz şiddet eyleminin meydana gelmediği aşamada alınabilecek tedbirler olduğu, önleyici tedbirlerin ise, etkisi devam eden şiddet eylemine karşı alınabilecek tedbirler olduğu izlenimi uyanmaktadır. Ancak bu şekilde yapılacak bir ayırım yanıltıcı olabilir. Koruyucu tedbirlerle ilgili hükümlerde, şiddet eyleminin henüz başlayıp başlamadığına ilişkin bir ifade kullanılmadığından, bu tedbirlere pekâlâ şiddet eylemi başladıktan sonra da karar verilebilir. Bundan başka, Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar başlıklı 3/I-p bendinde de, önleyici tedbirler tanımı verilirken, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirler ifadesi kullanılmaktadır. Bu tanım gereğince, sadece etkileri süren şiddet eylemine son verilmesi amacıyla değil, henüz şiddet eylemine başlanmadığı aşamada da bu tedbire hükmedilebileceği anlaşılmaktadır. O halde, kaleme alınmış biçimine sadık kalarak, alınacak tedbirleri, şiddet mağduru olan kim-

²⁸ **Günay**, s. 650; **Ceylan**, s. 20-21.

²⁹ ERDEM'e göre TMK. m. 197'de belirtilen birlikte yaşamaya ara verilmesi kısmen aile içi şiddetin söz konusu olduğu durumlarda da devreye girebilecek bir hükümdür. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için eşlerden birinin, şiddete uğrayan eşin talepte bulunması gerekir. Oysaki aile içi şiddetin bulunduğu durumlarda, şiddete uğrayan eşin, şiddeti rasyonelleştirmesi, haklı bulması, maruz kaldığı bu durumu bildirmekten utanması, geleneksel algılayışlar ve ekonomik kaygılar gibi çeşitli nedenlerle bu yönde hâkimin müdahalesini istemediği de bir gerçek olup, bu nedenlerle kısmen dahi olsa aile içi şiddet halinde de uygulanabilecek olan söz konusu hükümler arzu edilen korumayı sağlayamazlar. **Erdem**, s. 49. **BADUR**'a göre ise "Yasa koyucu MK'da düzenlenen evlilik birliğini korumaya yönelik önlemlerin alınmasının, mahkemelerin iş yükü ve ispat zorlukları nedeniyle uzun bir süre almasını ve bu tür önlemlerin -aile içi şiddeti önlemeye özgülmedikleri için- bazı hallerde yetersiz kalmasını dikkate alarak; tedbir alınması sürecini hızlandırmak için, AKDK'da (Ailenin Korunmasına Dair Kanunda) bazı tedbirler düzenlemiştir." **Badur**, s. 66.

seler için koruyucu tedbirler-şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kimseler için önleyici tedbirler olarak ayırma tabi tutmak daha doğrudur.

6284 Sayılı Kanun'da düzenlenen ve geçici hukuki koruma niteliğinde olan tedbir kararları adı üstünde geçici nitelikte yani kısa sürelidir. Hâkimin, mülki amirin veya kolluk amirinin takdiri ile belirlenen sürede geçerlidir (m.8). Alınan tedbir kararları hızlı ve basit bir incelemeyle alınır ve hakkında tedbir alınan kimseyi bağlar. Eğer o kimse şiddet uygulamaya devam ederse, kendisine yaptırım olarak zorlama hapsi uygulanabilir (m. 13).

B. Koruyucu Tedbirler

1. Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler dördüncü maddede örnekseyici şekilde sayılmıştır. Örnekseyici nitelik, maddedeki "...*uygun görülecek benzer tedbirlere...*" ifadesinden anlaşılmaktadır. Yine maddede ifade edildiği üzere, hâkim, somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere hükmedebilecektir. Buna göre hâkim, kendisine tanınan takdir yetkisi sayesinde, şiddet mağdurunun korunması amacı doğrultusunda ve somut olayın özelliklerine göre, tedbir kararının çeşidini ve niteliğini serbestçe belirleyebilecektir (TMK. m. 4).

Kanun'da hâkim tarafından verilebileceği öngörülen koruyucu tedbirler;

- *işyerinin değiştirilmesi (m. 4/I-a),*
- *kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yerinin belirlenmesi (m. 4/I-b),*
- *yine kişinin evli olması halinde aile konutu şerhi verilmesi (m. 4/I-c),*

- diğer tedbirler yeterli bulunmazsa ve hayati tehlike³⁰ de mevcutsa, 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu uyarınca kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi (m. 4/I-ç),

şeklinde sıralanmıştır.

Bu tedbirlerle ilgili bazı önemli konuları tartışmaya açmak adına irdelemekte yarar görüyoruz:

Koruyucu tedbirler arasında düzenlenen ve düzenlemede korunan kişilerle ilgili olarak alınabileceği belirtilen; kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbiri aslında şiddet uygulayan hakkında alınan uzaklaştırma tedbirine benzemektedir. Uzaklaştırma tedbiri; önleyici tedbir olarak beşinci madde b bent kapsamında “Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi” şeklinde düzenlenmiştir. Ancak koruyucu nitelikteki tedbirde müşterek yerleşim yerinden başka bir yerleşim yeri belirlenirken, önleyici tedbirde başka bir yerleşim yeri belirlenmeyip, müşterek konutun korunan kişiye tahsisi söz konusudur. Kanımızca bazı şiddet olaylarında, şiddet mağduru açısından öngörülen koruyucu tedbirde, farklı bir yerleşim yeri belirlemek ve şiddet mağdurunun müşterek konutu terk etmesini beklemek yerine, asıl, şiddet uygulayanı müşterek konuttan uzaklaştırmak, koruma amacına uygun düşen bir tedbir olacaktır. Aksi bir tutum, şiddet uygulayanı ödüllendirmek, şiddet mağdurunu ise cezalandırmak ve mağduriyetini katlamak anlamı taşıyabilecektir. Nitekim maddenin örnekseyici bir sayımda bulunması da, hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde böyle bir tedbire hükmetmesine olanak tanımaktadır. Ancak bazı şiddet olaylarında somut olayın özellikleri sebebiyle bu tercihin genelleştirilmesi sakınca doğurabilir. Özellikle şiddet mağdurunun müşterek konuttan bir an önce uzaklaşması, kişivarlığı değerlerinin korunması açısından zaruret taşıyorsa, bu tedbire başvurulması yerinde olur. Bundan başka, şiddet uygulayanın müşterek konuttan uzaklaştırılması, onun aynı zamanda hemen müşterek konutun yakınında çalıştığı işyerinden uzaklaşması ve böylece gelir imkânından yoksun kalması anlamını taşıyorsa, hatta şiddet

³⁰ Hayati tehlike, Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar ile ilgili 3/I-f maddesine göre “Hayati tehlike: Bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması halini” ifade eder.

uygulayan için aynı zamanda nafaka ödemesi tedbirine de hükmedilmişse, şiddet mağduru için başka bir yerleşim yerinin belirlenmesi yolunun tercih edilmesi uygun olacaktır.

Koruyucu tedbirler arasında düzenlenen aile konutu şerhi verilmesi konusunda ise, bu tedbir, evlilik birliğini koruma amacıyla Türk Medeni Kanunu'nda 194. maddeyle genel bir hüküm olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple acaba, ayrıca 6284 Sayılı Kanunda koruyucu tedbir olarak tekrar edilmesi gerekli midir? Bu konuda kanunkoyucunun özellikle ekonomik şiddeti önlemek³¹ ve oluşabilecek tereddütleri önlemek amacı çerçevesinde böyle bir tedbire tekrar vurgu yapmak düşüncesinde olduğu söylenebilir.

2. Mülki Amir Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

Mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler de üçüncü maddede örnekseyici şekilde sayılmıştır. Örnekseyici nitelik, maddedeki “..uygun görülecek benzer tedbirlere..” ifadesinden anlaşılmaktadır. Yine maddede ifade edildiği üzere, mülki amir, somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere hükmedebilecektir.

Kanun'da mülki amir tarafından verilebileceği öngörülen koruyucu tedbirler;

- *barınma yeri sağlanması (m. 3/I-a),*
- *geçici maddi yardım yapılması (m. 3/I-b),*
- *rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi (m. 3/I-c),*
- *hayati tehlike halinde geçici koruma altına alınma (m. 3/I-ç),*
- *mağdurun çalışma hayatında yer alması veya çalışma hayatına katılmak istemesi durumunda çocuğuna kreş imkânının sağlanması (m. 3/I-d),*

şeklinde sıralanmıştır.

Şüphesiz bu tedbirlerin hepsi önem taşısa da, özellikle barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması ve geçici koruma altına alınması, hayati açıdan diğerlerine nazaran daha fazla öneme sahiptir.

³¹ Günay, s. 657.

Barınma yerinin sağlanması konusunda, şiddet eylemlerinin yaygın olması ve giderek artış göstermesi gerçeklerine karşılık maalesef ülkemizdeki barınma yeri sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfının Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na yöneltmiş olduğu Türkiye genelindeki Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin (ŞÖNİM'lerin) ve bakanlığa, belediyelere ve STK'lara bağlı kadın sığınağı sayısı, yer dağılımları, bu kapsamdaki çalışmaları ve verdiği hizmetlerin içeriği sorusunun cevabında, 2015 yılı Haziran ayı itibariyle bakanlığa bağlı 79 ilde 2603 kişilik kapasiteye sahip toplam 97 kadın sığınağının hizmet verdiği, ayrıca yerel yönetimlere bağlı 763 kişilik 32 sığınağın, Sivil Toplum Kurumlarına bağlı 36 kişilik 3 kadın sığınağının, toplamda ise 3402 kişi kapasiteli 132 kadın sığınağının olduğu belirtilmiştir³².

Uygulamada barınma yeri temin edildikten sonra kendi ayaklarının üzerinde basarak yeni bir yaşam kurmak isteyen kadınların, geçici maddi yardım yapılması konusunda başvuruda bulunmalarının ardından, sosyal hizmet uzmanları başvuran kişinin evini ziyaret etmekte ve bu ziyaret sonucunda maddi desteğin verilip verilmeyeceğine karar vermektedir. Ancak bu karar sürecinin tamamlanmasının iki ayı bulabildiği, bu sebeple kadınların

³² Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 21. Bununla birlikte Nisan 2013-Nisan 2014 tarihli İzleme Raporunda, sığınak sayısı konusunda, bilgi edinme hakkı kanunu kapsamında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana kaç kadının sığınak talebinde bulunduğu ve kaç kadının bir sığınağa yerleştirildiğinin sorulduğu, 12.648 kadın ve beraberindeki çocuğun sığınak desteği aldığı cevabının verildiği bildirilmiştir. Bkz. İzleme Raporu, s. 13. Yine TBMM'de yöneltilen soru önergesi üzerine Bakanlığın vermiş olduğu cevapta, 22.10.2013 itibariyle Bakanlığa bağlı 90 kadın konukevi 2411 kapasite ile, yerel yönetimlere bağlı 32 kadın konukevi 779 kapasite ile, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 2 kadın konukevi 30 kapasite ile (toplamda 3220 kapasite ile) hizmet verdiği belirtilmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/d24/7/7-19922sgc.pdf>). Görüldüğü üzere, Bakanlığın belirttiği cevaplar arasında barınma yeri sayısı açısından tutarsızlıklar bulunmaktadır.

Kadınların kalıcı sığınağa yerleştirilmeden önce polis tarafından geçici süre kalacağı ilk adım merkezlerine/istasyona yerleştirdikleri, kadınların burada uygun bir kalıcı barınma yeri sağlanana kadar bekletildikleri, uygun yer bulunmasının süresi belli olmayan bir zaman alması gerekçesiyle, bu belirsizliğin kadınların en çok şikâyet ettikleri durumlardan biri olduğu konusunda bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 19.

bağımsız hayatlarını devam ettirebilmek için yeterince ekonomik destek bulamadıklarından yeniden barınma yeri için başvurmak zorunda kaldıkları bildirilmektedir³³.

Maddi yardım yapılması konusunda, eğer verilen tedbir kararında süre ve tutar belirtilmemişse, ŞÖNİM tarafından ivedilikle hazırlanacak sosyal inceleme raporunda belirlenecek tutar ve süre ile kararı veren merciin onayına sunarak, ŞÖNİM'in, ödeme yapacağı belirtilmiştir (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, m. 21/II). Görüldüğü üzere, ödeme yapılmadan önce sosyal inceleme raporunun hazırlanmasında ivedilik esası kabul edilerek durumun aciliyetine vurgu yapılmıştır.

Maddi yardım yapılması tedbirinde yaşanan bu güçlük yanında bazı şiddet mağdurlarının başvurularının reddedildiği, bunun sebebinin ise mülki amirlikteki görevlilerin, Kanun ve Yönetmelikle kendilerine getirilen yükümlülükler konusunda bilgisiz olmaları, ayrıca başvuran kadınlara karşı ilgisiz ve kötü davranışları olduğu bildirilmiştir³⁴.

3. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler

Kanundaki düzenleme gereğince, Kolluk Amiri³⁵, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddete uğrayan veya uğraması muhtemel kişiler ve beraberindeki çocuklar hakkında *uygun barınma yeri sağlanması* (m.3/I-a) ve *geçici koruma altına alınması* (m. 3/I-ç) koruyucu tedbirlerine karar verebilir (m.3/2). Görüldüğü üzere, bu yetki, kolluk amirine sınırlı ve istisnai şekilde tanınmış olduğu için, kolluk amirinin benzer nitelikte koruyucu tedbirler alabilmesi mümkün değildir.

Şiddet olaylarında bazen, tedbir kararı almak için hâkimden veya mülki amirden karar alabilmek için başvuruda bulunmak ve bu konuda kararı

³³ Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 14.

³⁴ Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 31; İzleme Raporu, s. 6-7.

³⁵ Kolluk Amiri, Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar başlıklı 3/I-ı maddesine göre, "Hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini" ifade eder.

beklemek, telafisi imkânsız zararların ortaya çıkması sonucunu doğurabilir. İşte bunu engellemek adına ivedi durumlarda ilgili kolluğun yetkilendirilmesi söz konusudur. Nitekim birçok şiddet olayında şiddet mağdurlarının, bir kuruma başvurmaya karar verdiklerinde genellikle ilk aradığı telefon numarası 155 Polis İmdat, ilk başvurduğu kurum ise karakol olmaktadır³⁶.

Gecikmesinde sakınca bulunan haller ile ilgili Kanunda bir tanımlama yapılmış değildir. Bu konuda Uygulama Yönetmeliğinde “*gecikmesinde sakınca bulunan hal*”; kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması hali olarak tanımlanmıştır (m. 3/I-c).

Kolluk Amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde aldığı tedbir kararını evrakı ile birlikte kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunmalıdır. Mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (m.3/2).

Uygulamada şiddet mağdurunun kolluk birimlerine başvurmasıyla birlikte karşılaşılan sorunlar, görevlilerin şikâyetçi olmalarını caydıracak şekilde mağdurlara karşı kötü davranmaları, görevlilerin yetki ve sorumluluklarını bilmemeleri ve böylece şiddet mağdurunu yanlış yönlendirmeleri hatta şiddet mağduruna 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki haklarıyla ilgili hiçbir bilgi vermemeleri şeklinde sıralanabilir. Mesela şikâyetçi olmak veya barınma desteği almak için başvuran kadının ikametgâhının olduğu karakola başvurmaya yönlendirilmesi ya da böyle bir durumda delil yetersizliği sebebiyle hiçbir işlem yapılmaması, barınma yeri desteği için darp raporu istenmesi veya önce boşanma davası açılması gerektiğinin söylenmesi uygulamada yaşanmış örnekler arasındadır³⁷.

³⁶ Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 21.

³⁷ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 22-23.

C. Önleyici Tedbirler

1. Hâkim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler

a. Genel Olarak

Kanun'da beşinci maddede şiddetin önlenmesi amacıyla şiddet uygulayan kimse hakkında hâkim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları örnekseyici şekilde sayılmıştır. Hâkim, şiddet olgusu içeren somut olayın özelliğine göre Kanun'da sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer önleyici tedbirlere hükmedebilecektir.

Hâkimin şiddet uygulayan hakkında verebileceği önleyici tedbir kararları;

- *şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmaması konusunda uyarılması (m. 5/I-a),*
- *müşterek konuttan veya bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi (m. 5/I-b),*
- *korunan kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmaması (m. 5/I-c),*
- *çocuklarla kişisel ilişkinin refakatçi³⁸ eşliğinde yapılması, sınırlandırılması veya kaldırılması (m. 5/I-ç),*
- *korunan kişinin, yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması (m. 5/I-d),*
- *korunan kişinin eşyalarına zarar vermemesi (m. 5/I-e),*
- *korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya diğer yollarla rahatsız etmemesi (m. 5/I-f),*
- *kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi (m. 5/I-g),*
- *görevi nedeniyle zimmetinde bulunan bir silahı kolluğa teslim etmesi (m. 5/I-ğ),*
- *korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması, bu maddelerin etkisi ile korunan kişi-*

³⁸ Refakatçinin 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu 25/b maddesine göre Bakanlığın il veya ilçe personeli arasından görevlendirilmesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 19.04.2012 Tarih ve 2012/13 Sayılı Genelgesi'nin B/5 bölümünde belirtilmiştir.

lere ve buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığın muayene ve tedavisinin sağlanması (m. 5/I-h),

- *muayene ve tedavi için sağlık kuruluşuna başvurması ve tedavisinin sağlanması (m. 5/I-ı),*
- *5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan; çocuğun danışmanlık, eğitim, bakım ve barınma konularındaki koruyucu ve destekleyici tedbirlerin alınması (m. 5/III, Çocuk Koruma Kanunu m. 5/I)*
- *velayet, kayımlık, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar verilmesi (m. 5/III)*
- *Medeni Kanun gereğince nafakaya hükmedilmemiş olmak şartıyla tedbir nafakasına hükmedilmesi (m. 5/IV)*

şeklinde sıralanmıştır.

Konunun önemi dolayısıyla yukarıda sayılan tedbirlerle ilgili bazı önemli meseleleri aşağıda alt başlıklar halinde tartışmaya açmak yararlı olacaktır.

b. Tedbirler Arasında Öncelik-Sonralık Sıralamasının Bulunup Bulunmadığı

Önleyici tedbirler arasında belirtilen; şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmama şeklinde uyarma tedbirine 4320 Sayılı Kanun döneminde de yer verilmişti ve bu dönemde bu tedbirin, Kanun kapsamında gerçekleşen bütün şiddet eylemlerinde uygulanabilirliği olan genel bir tedbir çeşidi olduğu, hâkimin, önüne gelen bütün başvurularda öncelikle bu tedbire karar vermesi, bunun tek başına yeterli ve yararlı olmayacağı kanaatine varması halinde bu tedbirle birlikte başka tedbirlere de başvurması tavsiye edilmekteydi³⁹. Tedbirlerin düzenlenme şekli göz önünde tutulduğunda aynı görüşün 6284 Sayılı Kanun döneminde de ileri sürülmesi mümkün olup, bu görüş, Medeni Kanun'un evlilik birliğini koruyucu tedbirlerle ilgili düzen-

³⁹ **Ayan** (Aile İçi Şiddet), s. 431; **Kahveci**, Değişiklikler, s. 295; **Erdem**, s. 61-62; **Karınca**, Eray: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri, TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aralık 2008, s. 27. (http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/02_kyais_hukuksal_durum_kitabi.pdf); **Tıghı**, s. 516.

lemeleriyle uyum içindedir. Şöyle ki, Medeni Kanun'un 195. maddesinde düzenlenmiş olan; uyarma, uzlaştırma, uzman yardımını isteme gibi tedbirler yararsız kalmışsa veya yararsız kalabileceği öngörülüyorsa, hâkimin daha ağır tedbirlere hükmedebileceği düzenlenmiştir (m. 195/III). Ancak böyle bir uygulamanın benimsenmesi, hâkimin takdir yetkisini sınırlayabilme tehlikesini de içinde barındırmaktadır. Zira şiddet olaylarının çok yönlü etkiler doğurması gerçeği karşısında hâkimin alabileceği tedbirleri de öncelik sıralamasına sokmak, şiddet olayının özelliğine ve kanunun amacına her zaman uygun düşmeyebilir. Kanunda ifade edildiği üzere hâkim, takdir yetkisinin kendisine sağladığı esneklikle uygun göreceği tedbirlerden birine, birkaçına veya benzerine hükmedebilmelidir. Zaten ne 4320 Sayılı Kanunda ne de 6284 Sayılı Kanunda öncelikle bu tedbire başvurulması, yarar sağlanamaz veya sağlanamayacağı öngörülürse diğer tedbirlere başvurulması gibi bir düzenleme de benimsenmiş değildir, ayrıca tedbirler arasında hafif-ağır şeklinde bir nitelendirmede de bulunulmamıştır⁴⁰.

c. Müşterek Konuttan Uzlaştırma Tedbirinde Konutun Niteliği

Önleyici tedbirlerden bir diğeri; müşterek konuttan uzaklaştırma tedbirinde⁴¹, müşterek konut kavramı, sadece aile konutunu ifade eder şekilde

⁴⁰ BADUR'un da haklı olarak ifade ettiği gibi, olayın özelliğinin gerekliliği halinde (çok hafif bir sözel şiddetin, tedbir kararı verilmeksizin uyarı ve uzlaştırmayla çözümlenmesi gibi) hâkimin bu tedbire başvurulması anlaşılır olmakla birlikte; acil karar verilmesi gereken durumlarda, söz konusu görevleri yerine getirmek için çaba harcamasına gerek yoktur. **Badur**, s. 68.

⁴¹ Şiddet uygulayanın yaklaşmaması ve iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi şeklindeki tedbire, İsviçre Hukuku'nda 2006 yılı değişikliği ile İsviçre Medeni Kanunu'nun kişiliğin korunmasıyla ilgili 28b maddesinde yer verilmiştir. Örnekseyici şekilde belirtilen bu tedbirler, İsviçre Medeni Kanunu m. 28a'da düzenlenen kişiliğin ihlali halinde genel mahiyetteki önleyici tedbirleri ev içi şiddet yönünden somutlaştıran tedbirlerdir ve kanunkoyucu ev içi şiddet mağdurunu daha iyi koruma amacıyla bu hükmü sevk etmiştir. Benzer şekilde İsviçre Zürih Kantonunda 1 Nisan 2007'de yürürlüğe giren Zürih Şiddete Karşı Koruma Kanunu'nda da koruyucu ve önleyici tedbirlere yer verilmektedir. Alman Hukuku'nda ise 11 Aralık 2001 Tarihli Şiddete ve Israrlı Takibe Karşı Özel Hukuk Korumasına Dair Kanun'da yaklaşmama, çevresine gitmeme, iletişim kurmaktan kaçınma gibi örnekseyici tedbirlere yer verilmiştir. Bkz. **Havutcu**, s. 406-407; **Türkmen**, s. 1395-1398.

yaşamlarının merkezi sayılan konuttan ibaret değildir. Tarafların belirli bir amaçla belli bir süre ortaklaşa kullandıkları yazlık ev, kır evi, bağ evi gibi konutlar da müşterek konut sayılır. Bundan başka, müşterek konutun mülkiyetinin şiddet uygulayan veya şiddet mağduruna ait olmasının ya da konutun kira olmasının bu tedbirin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği de ifade edilmelidir⁴². Şiddet uygulayanın sadece müşterek konutta değil, bulunduğu yerde eylemde bulunması ihtimali de gözetilerek, onun bulunduğu yerden de derhal uzaklaştırılması öngörülmüştür. Bulunduğu yere örnek olarak; şiddet uygulayanın şiddet mağduru ile halen bulunduğu kendi ailesinin evi, akrabalarının evi, arkadaşının evi ya da birlikte kaldıkları yurt, pansiyon, otel gibi müşterek konut dışındaki mekânlar verilebilir⁴³.

d. Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Tedbirinin Uygulama Kapsamı

Önleyici tedbirlerden çocukla kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, sınırlandırılması veya kaldırılması halinde, düzenlemede; daha önce çocuklarıyla ilgili verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı var ise bu tedbirlere hükmedilebileceği şeklinde sınırlayıcı bir ifade kullanılmıştır. Lafza bağlı kalındığında, bu tedbirin sadece, boşanma veya ayrılık kararına dayalı olarak ortak hayatın sürdürülemediği yahut TMK. 197. maddeye göre birlikte yaşamaya ara verildiği durumlarda, çocukları üzerinde velayet hakkına sahip olmayan eş ile çocukları arasındaki kişisel ilişki kurma kararının bulunması halinde uygulanabileceği söylenebilir. Ancak kanunkoyucunun amacı, çocukların korunması yönünde etkin bir düzenleme getirme olduğuna göre, önceden kişisel ilişki kurma kararı olmasa da bu hükmün uygulanabilmesi gerekir. Başka bir deyişle, devam eden bir evlilikte de, sözgelimi hakkında müşterek konuttan uzaklaştırma kararı verilen eş hakkında, aynı zamanda çocuklarına karşı da şiddet uygulama riski bulunuyorsa, anılan tedbirlere hükmedilebilmelidir. Bundan başka, kişisel ilişki kurma yönündeki ifade, sadece eşlerden biri ile onun çocukları arasındaki ilişki olarak sınırlanmışsa da, kişisel ilişki kurma hakkı, pekâlâ TMK. 325. madde uyarınca diğer kişilere, özellikle hısımlara da tanınmış olduğundan, bu kimselerin şiddet

⁴² **Ayan**, Evlilik Birliği, s. 325-326; **Kahveci**, Değişiklikler, s. 296; **Karınca**, Uygulama Örnekleri, s. 28; **Günay**, s. 664.

⁴³ **Akın**, s. 276; **Günay**, s. 665.

uygulayan tarafta olması halinde, anılan tedbirlerin bu kimseler hakkında da uygulanabilmesi gerekir.

Bu tedbirin uygulanmasında, şiddet mağdurunun sadece çocuk olmayabileceği, çocukla kişisel ilişki gerçekleştirildiği sırada çocuğun velayet hakkı verilen kişiye karşı da şiddet eyleminin gerçekleştirebileceği, bu sebeple bu tedbirle ayrıca bu kimselerin de korunmasının amaçlandığı ifade edilmektedir⁴⁴.

e. İletişim Araçlarıyla ve Diğer Yollarla Rahatsız Etmeme Tedbirine Yer Verilmesinin Yerindeliği

Önleyici tedbirlerden biri de, iletişim araçlarıyla ve diğer yollarla rahatsız etmeme tedbiri, aslında, (a) bendinde düzenlenen şiddet mağduruna karşı belirli davranışta bulunmama konusunda uyarılma tedbirine benzetilmektedir. Her iki tedbirde de, şiddet uygulayan, belirli bir davranışta bulunmamaya; başka bir deyişle davranıştan kaçınmaya yönelik uyarılmaktadır. Bu sebeple (f) bendinde belirtilen rahatsız etmeme tedbirinin tekrar edilmesinin gerekliliği tartışılabilir. Ancak uygulamada psikolojik şiddetin belki de en sık rastlanır hali, iletişim yolları vasıtasıyla olmaktadır. Bu sosyal gerçek karşısında, bu tedbire özel olarak yer verilmesinde fayda olduğu düşünülebilir.

f. Atıf Yapılan Diğer Kanun Hükümlerinin Uygulanması

Önleyici tedbirler arasında beşinci maddenin üçüncü fıkrasında, Çocuk Koruma Kanunu'na atıf yapılmakta, ayrıca TMK hükümlerine göre velayet, nafaka, kayımlık ve kişisel ilişki kurma konularında karar verme yönünden hâkimin yetkisi hatırlatılmaktadır. Çocuk Koruma Kanunu'nun beşinci maddesine göre, danışmanlık, eğitim, bakım ve barınma konularında çocuğu koruyucu ve destekleyici tedbirler alınabilir. TMK. gereğince de, şiddet mağduru çocuk ise diğer koruyucu ve önleyici tedbirlerle korunma sağlanamaz veya sağlanamayacağı anlaşılırsa şiddet uygulayanın şiddet mağduru üzerinde velayet hakkının kaldırılabilmesi (TMK. m. 348), çocuğun malvarlığının yönetiminin sağlanması için yönetimin şiddet uygulayandan kayıma devredilebilmesi (TMK. m. 361), şiddet mağdurunun aynı zamanda şiddet

⁴⁴ Günay, s. 666.

uygulayanın yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek üstsoyu, altsoyu veya kardeşi olması halinde, tedbir süresince bu kişilere yardım nafakası ödeme yükümlülüğünün getirilmesi (TMK. m. 364), şiddet uygulayanın daha önceden kurulmuş kişisel ilişki hakkını, şiddet uygulamak suretiyle yükümlülüklerine aykırı olarak ihlal ederse kişisel ilişki kurma hakkının kaldırılabilmesi (TMK. m. 324) şeklinde tedbirler alınabilir.

Çocuk Koruma Kanunu'na atıf yapan ve bu kanun uyarınca çocuklar üzerinde destekleyici ve koruyucu nitelikte tedbir alınmasını öngören beşinci maddenin üçüncü fıkrasındaki düzenlemenin yasa yapma tekniğine uygun olmadığı eleştirileri yöneltilmektedir. Eleştiri gerekçesi, düzenlemenin, şiddet uygulayan kimse hakkında verilebilecek önleyici tedbirler arasında yer almasıdır. Oysaki bunun yeri, şiddet mağduru kimseler hakkında alınabilecek koruyucu tedbirleri düzenleyen üçüncü madde olmalıdır. Beşinci madde üçüncü fıkra açısından yöneltilen diğer eleştiri de, kişisel ilişki kurulması konusunda hâkimin karar verebileceği yönündeki ibarenin gereksiz tekrar olduğudur, zira hâkime bu yetki zaten birinci fıkra (ç) bendinde tanınmıştır⁴⁵. Anılan bentte; çocukla önceden kişisel ilişki kurma kararı varsa, bu kararlar ilgili refakatçi eşliğinde yerine getirilme, sınırlandırma veya kaldırma tedbirlerine hükmedilebileceğinden söz edilmektedir. Bu kapsamda aynı zamanda hâkimin çocukla kişisel ilişki kurma kararı vermesi mümkün olabileceğinden, aynı kapsamdaki yetkinin üçüncü fıkrada da belirtilmesi, gereksiz bir tekrar olarak kabul edilebilir.

Aynı fıkradaki velayet, nafaka, kayyımlik ve ayrıca yardım nafakasını özel olarak düzenleyen dördüncü fıkradaki düzenlemelerin zaten Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmiş olması sebebiyle gereksiz bir tekrar olup olmadığı akla gelebilirse de, kanunkoyucunun şiddetle mücadele de tereddütleri ortadan kaldırmak amacı çerçevesinde böyle bir tedbire tekrar vurgu yapmak düşüncesinde olduğu söylenebilir.

g. Uygulamadaki Sorunlar

Uygulamaya bakıldığında, şiddet mağduru kimselerin çok yönlü ihtiyaçları çerçevesinde öngörülen tedbir kararlarının çeşitliliğine rağmen,

⁴⁵ **Günay**, s. 670, dn. 36, 671, dn. 37.

hâkimlerin çoğu zaman, bu ihtiyaçları değerlendirmeden şablon kararlar verdikleri, örneğin Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'na başvuran ve koruma kararı olan kadınlardan hiçbirine, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesini mümkün kılan sağlık tedbiri ve geçici maddi yardım kararlarının verilmediği, hâkimlerin en sık verdiği önleyici tedbir kararlarının ise; şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama, uzaklaştırma, yaklaşmama ve iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme olduğu, bundan başka hakkında koruma kararı alınan şiddet mağdurunun, güvenlik tehdidi devam ettiği gerekçesiyle koruma süresini uzatmak istemelerinde de zorluk yaşadıkları, şiddete maruz kaldığına veya şiddete uğrama riski altında olduğuna dair delil sunamayan şiddet mağdurlarına, hâkimlerin daha kısa süreli koruyucu tedbir kararları verdiği, şiddet uygulayan içinse önleyici tedbirlerin daha kolay verildiği bildirilmiştir⁴⁶.

Çocuklar hakkında hâkimlerin birçok olayda çekingen davrandıkları görülmektedir. Uygulamaya yansıdığı kadarıyla hâkimlerin, şiddet mağdurunun çocuklarına da koruma kararı verilmesi, çocuklarla şiddet uygulayan babanın ilişkisinin sınırlandırılması ve çocukların okul kaydının gizlenmesi (özellikle şiddet uygulayan erkeklerin, kendilerinden kaçmayı başarabilmiş kadınları sıklıkla çocukların okul kayıtları üzerinden bulabilme tehlikesine karşı) gibi tedbirler için başvuran kadınların taleplerini reddettikleri bildirilmiştir⁴⁷.

2. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler

Kolluk amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiler hakkında *şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmaması konusunda uyarılması (m. 5/I-a), müşterek konuttan veya bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi (m. 5/I-b), korunan kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmaması (m. 5/I-c) ve korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması (m. 5/I-d)* önleyici tedbir türlerine karar verebilecektir (m.5/II).

⁴⁶ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı faaliyet Raporu, s. 27; İzleme Raporu, s. 8.

⁴⁷ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı faaliyet Raporu, s. 28.

Görüldüğü üzere, bu yetki, koruyucu tedbirlerde olduğu gibi, kolluk amirine sınırlı ve istisnai şekilde tanınmış olduğu için, kolluk amirinin benzer nitelikte önleyici tedbirler alabilmesi mümkün değildir.

Şiddet olaylarında bazen, tedbir yönünde hâkimden veya mülki amirden karar alabilmek için başvuruda bulunmak ve bu konuda kararı beklemek, telafisi imkânsız zararların ortaya çıkması sonucunu doğurabilir. İşte bunu engellemek adına ivedi durumlarda ilgili kolluğun yetkilendirilmesi söz konusudur.

Kolluk Amiri, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde aldığı tedbir kararını evrakı ile birlikte kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunmalıdır. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (m. 5/II).

D. Tedbir Kararlarının Verilme Usulü

1. Tedbir Kararını Vermeye Yetkili Makam

6284 Sayılı Kanun'da düzenlenen tedbir kararları ilgilinin talebi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine ancak aile mahkemesi hâkimi, mülki amir ve istisnai hallerde kolluk amiri tarafından verilebilir (m.8/I, Uygulama Yönetmeliği m. 30/I). Aile mahkemesi hâkimine hem koruyucu hem de önleyici, mülki amire sadece koruyucu, kolluk amirine ise istisnai hallerde ve sınırlı sayıda olmak üzere hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararı verme yetkisi tanınmıştır.

Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar veya şikâyet edebilir. Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar başlıklı 3/I-g maddesine göre, ihbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini ifade eder. İhbar veya şikâyeti alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür (m. 7). Bu hükme göre, sadece şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişiler

şikâyet yoluyla değil, ayrıca, bu kişilere şiddet uygulandığını veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığını öğrenen herkes de bu durumu resmi makam ve mercilere ihbar yoluyla da bildirebilir.

İhbar veya şikâyetin bildirileceği merci, Uygulama Yönetmeliği'nin Tanımlar başlıklı 3/I-r bendine göre, kolluk, mülki amir, Cumhuriyet başsavcılığı, hâkim, bakanlığın ilgili birimleridir. Bakanlığın ilgili birimi Müdürlük ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'dir. Müdürlük, Aile ve Sosyal Politikalar İl veya İlçe Müdürlüğü'nü (Uygulama Yönetmeliği m. 3/I-l) ifade eder. Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir (Uygulama Yönetmeliği m. 4/IV).

Şiddet mağdurunun sonradan tedbir talebinden vazgeçmesi veya diğer makamlar başvuruda bulunsa da şiddet mağdurunun tedbir kararının alınmaması yönünde mahkemeye başvurması halinde acaba mahkeme kararı ne yönde olacaktır? Eski Kanun döneminde bir görüş⁴⁸ vazgeçme nedeniyle tedbir kararı vermeye yer olmadığına dair karar verilmesi gerektiği, aksi takdirde aile ilişkilerinin zarar görebileceğini ileri sürmekteydi. Ancak 6284 Sayılı Kanunda, artık şiddet eylemi ile ilgili olarak sadece şiddet mağdurunun değil, herkesin bu durumu resmi mercilere iletebilmesi ve sadece ilgilinin talebiyle değil, yukarıda sayılan diğer resmi makamların başvurusuyla da tedbir kararı alınabilmesi karşısında, bu görüşü savunmak mümkün değildir. Bir bakıma şiddet eylemi kamu düzeniyle de yakından ilgili olduğundan, sadece şiddet mağdurunun iradesinin ön planda tutulması ve buna göre karar verilmesi söz konusu değildir. Bundan başka Kanunun dayanağı olan 2011 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi'nin) 55. maddesinde de mağdurun şikâyetten vazgeçse bile yargılamanın devam etmesi yönünden üye devletlerin tedbirler alacağı belirtildiğinden, mahkemenin yargılamaya devam etmesi gerekecektir.

Kanunda ve Yönetmelikte başvuru usulünün kolaylaştırılması ve yetkili mercilerin çevresinin geniş tutulması, şiddetle mücadelede etkin bir çaba gösterme amacına yönelik olsa da, uygulamada yaşanan zorluklar sebebiyle

⁴⁸ **Ruhi**, s. 535-536; **Ateş**, s. 164. Aksi yönde **Erdem**, s. 68, dn. 57.

maalesef şiddet mağdurlarının mağduriyetlerinin daha da arttığı görülmektedir⁴⁹.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi 48. maddesiyle, bu sözleşmeye taraf devletlerin, şiddet olaylarında, arabuluculuk ve uzlaştırma dâhil her türlü zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere tedbirler alacakları öngörülmüştür. 6284 Sayılı Kanunda bu yönde yasaklamaya ilişkin bir hüküm olmasa da konunun Uygulama Yönetmeliği'nin 35/III. fıkrasında şu şekilde düzenlendiği görülmektedir: “*Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.*” .

Tedbir kararı en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirinden ya da kolluk biriminden talep edilebilir (m.8/I, Uygulama Yönetmeliği m. 30/I).

Hâkim tarafından verilecek koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin iş ve işlemler, geçici koruma tedbirleri olması sebebiyle adli tatilde de görülebilir. Bununla ilgili olarak 6100 Sayılı HMK.'da ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delillerin tespiti gibi geçici hukuki koruma talepleri ve bunlara karşı yapılacak diğer başvurular hakkında karar verilmesi dava ve işlemlerinin adli tatilde de görüleceği düzenlenmiştir (HMK.m.103/I-a).

2. Tedbir Kararı Verilirken Delil Aranıp Aranmayacağı

Aile mahkemesi hâkimi, mülki amir veya kolluk amiri, şiddetin uygulandığına dair delil ve belge aramadan Kanun'da kendilerine tanınan koruyucu tedbirlere hükmedebilecektir (m.8/III). Buna göre koruyucu tedbirlere karar verilebilmesi için afaki ve soyut iddialar içeren bir dilekçe veya beyan bile yeterlidir.

⁴⁹ Bu konuda Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'nın 2015 yılı Faaliyet Raporu verilerine göre, kadınların kurumlara başvurduklarında yaşadıkları zorlukların başında, yetkili personelin şikâyetlerini dikkate almaması, ilgisiz davranması, yanlış ya da caydırıcı bilgilendirme yapması, hakaret etmesi veya aşağılaması, yaptığı ihbarı değerlendirmemesi ya da süreci uzatması, kurumdan kuruma dolaştırması, darp raporunu vermemesi örnekleri sayılmaktadır. Bkz. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2015 Yılı Faaliyet Raporu, s. 6.

Dikkat edilirse, 6284 Sayılı Kanun'da sadece koruyucu tedbirler için delil ve belge aranmamış, ancak önleyici tedbirler için böyle bir ifade kullanılmamış, sadece önleyici tedbirlerin geciktirilmeksizin verileceği belirtilmiştir⁵⁰. Buna göre, aile mahkemesi hâkimi veya kolluk amiri önleyici tedbire karar verirken, somut olayın özelliğine göre delil ve belge değerlendirmesi yapacak ve şiddetin uygulandığı veya uygulanma ihtimalinin bulunduğu kanaatine varırsa önleyici tedbire karar verecektir.

Uygulamada Yargıtay, 6284 Sayılı Kanun gereğince alınan tedbir kararlarının delil değerini tetkik eden; ancak asıl konusu boşanma ve velayet olan davayla ilgili bir kararında⁵¹, 6284 Sayılı Kanun'a göre tedbir kararı alınırken delil aranıp aranmayacağı hususuna da temas etmiştir. Buna göre mahkemenin tedbir kararı alırken, yaklaşık ispat ölçüsünde bir delil gösterilmesinin gerekli olmadığını, ancak başvuru sırasında dilekçeye delil eklenmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bilindiği üzere, yaklaşık ispat ölçüsü, delillerin ayrıntılı şekilde incelenmesine ve karşı tarafın dinlenmesine zamanın olmadığı durumlarda ivedi tedbir kararlarının alınabilmesini öngörmektedir. Ancak yaklaşık ispatta da sadece dilekçedeki beyanlar yeterli olmamakta, aynı zamanda hâkimde yaklaşık kanaat uyandıracak deliller de aranmaktadır. Bu konuda öğretilerde önleyici tedbirlerin kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili olması, önemli sınırlamalar getirmesi ve kötüye kullanılmasının müsaait olması gerekçeleriyle delillerin mevcut olması gerekliliği görüşü⁵² savunulduğu gibi, alınacak önleyici tedbirin niteliğine göre bir ayırım yapılması gerektiğini savunan bir görüş⁵³ de mevcuttur. Sonuncu görüşe göre,

⁵⁰ Oysaki 4320 Sayılı Kanun zamanında 2008 Tarihli Yönetmelik'in 6/I. fıkrasında şiddetin belgelenmesi aranmaksızın tedbirlere hükmedilebileceği düzenlenmişti. Bu tedbirlere bakıldığında söz ve davranışlarda bulunmama, yaklaşmama, zarar vermeme, rahatsız etmeme, silahını teslim etme, uyuşturucu maddeleri kullanmama, tedavi görme gibi daha çok 6284 Sayılı Kanun'daki önleyici tedbir kararlarına benzer nitelikte tedbirler olduğu görülmektedir. Buna göre 2008 Tarihli Yönetmelik'in, 6284 Sayılı Kanun'un bu konuda hiçbir ifadeye yer vermemesi karşısında, tedbir kararı alınmasında daha esnek bir imkân sağladığı, buna göre yeni kanunla geriye gidişin söz konusu olduğu söylenebilir.

⁵¹ 2. HD. 15.03.2013 T., 2012/5972 E., 2013/7023 K. (www.kazanci.com).

⁵² **Sağiroğlu**, Mehmet Şerif: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, İstanbul 2013, s. 93; **Ceylan**, s. 36.

⁵³ **Kahveci**, Değişiklikler, s. 290-291; **Kahveci**, Nalan: 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Tedbir Kararları, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında

şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmama veya diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermeme konusunda uyarma önlemi gibi uyarma temeline dayanan önlemler için duruşma yapmadan ve delil toplanmadan karar verilmesi mümkündür. Ancak diğer eşin evden uzaklaştırılması, tedbir nafakası, kişisel ilişkilerin sınırlandırılması yönünden karar verirken gerekirse duruşma yapılmalı ve delil toplanmalıdır. Zira bu ihtimalde yalnızca talep üzerine uzaklaştırma veya diğer kararların verilmesi oldukça ağır sonuçlar doğurabilir ve şiddet uyguladığı iddia edilen aile bireyinin hakları ihlal edilebilir.

Kanımızca, önleyici tedbir kararı verirken delil aranması hususunda hâkimin sıkı davranmayı, her somut olaya göre esnek davranması, özellikle şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlarda bulunulduğuna veya böyle bir tehlikenin varlığını gösteren emareyi yeterli görmesi uygun olacaktır⁵⁴. Bu konuda özellikle şiddete uğrama tehlikesi mevcutsa, hâkimin, olayın aciliyetine ve somut koşullara göre gerektiğinde delil aramadan karar vermesi gereklidir⁵⁵. Uygulamada yaklaşık kanaat ölçüsünde de olsa, delil aranıyor olması eleştirilere sebep olmaktadır. Eleştiriler, özellikle şiddete uğradığına ilişkin delil sunamayan, mesela fiziksel şiddete uğradığına ilişkin darp raporu sunamayan kadının, uzun süreli ve etkili tedbir kararları alamaması, buna karşılık daha çok; kısa süreli olarak tedbir kararından faydalanması örneklerine dayanmaktadır⁵⁶.

Aile mahkemesi hâkimi, çekişmesiz yargı faaliyeti kapsamında, duruşma yapmadan, tanık veya tarafları dinlemeden somut olayın aciliyetine göre evrak üzerinden karar verebilir. Ancak, aile mahkemesi hâkiminin

Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 461-462.

⁵⁴ Bkz. ayrıca **Erdem**, s. 68-69; **Ateş**, s. 165; **Uğur**, s. 352; **Birtane**, Şermin: Kadına Karşı Şiddet Sorunu ve 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Hukuk Kültür Sanat Edebiyat Dergisi Sayı 5 (<http://www.hukabdergi.com/p2150/>); **Ceylan**, s. 44.

⁵⁵ Zaten eski 4320 Sayılı Kanun döneminde de Yargıtay içtihatlarında yerleşik olarak, şiddete uğrama tehlikesi altında olan kimselerin mahkemede şiddete uğrama ihtimallerini kanıtlama yükümlülüğünün bulunmadığı kabul edilmekteydi. Bkz. 2. HD. 09.07.1998 T., 1998/7229 E., 1998/8655 K.; 2. HD. 18.09.2003 T., 2003/9980 E., 2003/11604 K. (www.kazanci.com).

⁵⁶ Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı İzleme Raporu, s. 9.

yakın bir tarihe duruşma açarak ve tarafları veya tanıkları dinleyerek karar vermesinde de bir engel yoktur. Tedbir kararı ister evrak üzerinden ister duruşma açılarak verilsin hiçbir şekilde şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması amacını tehlikeye düşürecek şekilde geciktirilmez (8/III).

Tedbir kararı alınmasında özellikle kolluk birimini yakından ilgilendiren bir konu da başvuru durumunda risk değerlendirmesi yapmak yönünden Kanunda bir hüküm bulunmamasıdır. Bu eksiklik eleştirilen bir husustur. Bu konuda öğretilerde⁵⁷, kolluk görevlisinin hangi durumda “*senin şiddet uygulama ihtimalin var?*” diyerek bir vatandaşı konutundan uzaklaştıracağı veya yakalayarak konutuna girmesine engel olacağına belli olmadığı, bu konuda “*açık, ani, yakın tehlike*” gibi bir unsura, kritere yer verilmemesinin, uygulamada anayasada teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlaline yol açabileceği ve ciddi sorunlar doğuracağı eleştirileri ileri sürülmüş, yine risk değerlendirmesi ve risk yönetimi ile ilgili yasal düzenlemeler getirilmesinin aynı zamanda 2011 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (İstanbul Sözleşmesi’nin) öngördüğü bir yükümlülük olduğu, bu konuda makul sebebin bulunması ve bunun unsur ve kriterlerinin düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi İstanbul Sözleşmesi’nin 51. maddesine göre, ölüm riskinin, durumun ciddiyetinin ve şiddetin tekrarlanması riskinin değerlendirmesini yapmak, riski yönetmek ve eşgüdümlü koruma ve destek sağlamak üzere, tüm yetkililerin yasal yetkilerle donatılması demektir.

3. Tedbir Kararının Süresi

6284 Sayılı Kanun’daki tedbirler, geçici hukuki koruma tedbiri niteliğinde oldukları için sürelidir ve kararda tedbirin geçerli olacağı süre gösterilmelidir. Kanun’da tedbir kararının ilk defasında en fazla altı ay için verilebileceği belirtilmiştir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı durumlarda, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirin süresinin değiştirilmesine veya aynen devam etmesine karar verilebilecektir (m. 8/II, Uygulama).

⁵⁷ Uğur, s. 348; Yenisey, Feridun: Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik “Şiddet Riskinin” Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 11-12; Ceylan, s. 21-22.

lama Yönetmeliği m. 30/II). Sürenin belirlenmesinde hükmün, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesini ölçüt olarak benimsediği görülmektedir.

4. Tedbir Kararında Değişiklik Yapılması

Uygulanan tedbir türünün şiddeti önlemede veya mağduru korumada yetersiz kaldığı durumlarda resen veya ilgililerin talebi üzerine tedbirin şekli değiştirilebilir. Farklı bir tedbir türünün uygulanmasına karar verilebilir. Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir (m. 8/II, Uygulama Yönetmeliği m. 30/IV).

5. Tedbir Kararının Bildirilmesi

Tedbir kararı, şiddet uygulayana ve korunan kişiye tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebi reddedilirse sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Kolluk birimi tarafından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilir (m. 8/IV). Ayrıca tefhim ve tebliğ işlemleri sırasında, tedbir kararına aykırı davranılması halinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar da yapılır (m. 8/V).

6. Tedbir Kararına İtiraz

6284 Sayılı Kanun'a göre verilen tedbir kararları itiraz kanun yoluna tabidir. Mülki amir ve kolluk amiri tarafından verilen tedbir kararlarına karşı ilgililer tarafından tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki haftalık süre içinde aile mahkemesi hâkimine itiraz edilebilir (m. 9/I). İlgililer, hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayan ve lehine koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağduru olan kimselerdir. Bu konuda Kanun'un 20/II. fıkrasındaki "*Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan*

idari, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir” hükmü gereği, Bakanlık da ilgili sıfatıyla tedbir kararına itiraz edebilir⁵⁸.

Aile mahkemesi hâkimi tarafından doğrudan verilen tedbir kararına veya tedbir kararına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararına karşı da iki haftalık süre içinde itiraz edilebilir. İtiraz üzerine dosya, o yerde birden fazla aile mahkemesinin bulunması durumunda, numara olarak kendisini izleyen aile mahkemesine, son numaralı aile mahkemesi için birinci aile mahkemesine, o yerde tek aile mahkemesi bulunması durumunda asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması durumunda ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir (m.9/II, Uygulama Yönetmeliği, m. 34/I-II). Tedbir kararı hakkında başka bir mahkemeye itirazın yöneltmesi düzenlemesi öğretide eleştirilen bir husus olmuştur⁵⁹. Eleştirinin gerekçesi, koruma tedbiri kararı verilirken delil aranmaması, talep üzerine verilmesi, gerçek bir yargılama sonucunda verilmemesi dikkate alınarak, kararı veren mahkemenin itiraz sonucunda kararını daha ayrıntılı olarak incelemesi olanağı verilerek ve usul ekonomisi ilkesi açısından aynı mahkemeye itirazın mümkün olması önerilmektedir. Kanımızca, tedbir kararının, kararı veren mahkeme yerine başka bir mahkemenin denetiminden geçmesinde bir sakınca yoktur. Bu konuda; delil aranmadan koruyucu tedbire yer verilmesi söz konusuysa da, uygulamada asıl önemli yer teşkil eden önleyici tedbir kararları açısından, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, yaklaşık ispat ölçüsünde delil aranması ve bu ölçüde nispeten ayrıntılı inceleme yapılması söz konusudur.

İtirazı inceleyen yetkili mahkeme kararını bir hafta içinde vermelidir. Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir. İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir (9/III, Uygulama Yönetmeliği m. 33/II-III, 34/III ila VII).

⁵⁸ Günay, s. 675-676, dn. 45.

⁵⁹ Yıldız, s. 100.

E. Tedbir Kararlarının Uygulanması

Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine en seri vasıtalarla bildirilecektir (m.10/I, Uygulama Yönetmeliği m. 35/I).

Hangi nitelikte kararların Cumhuriyet başsavcılığına gönderileceği konusunda Kanunda hüküm yoktur⁶⁰. Bununla birlikte Uygulama Yönetmeliği'nin 35/V. maddesinde önleyici tedbir kararlarının Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderileceği ve kolluk marifeti ile uygulanmasının izleneceği, hatta Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınacağı ifade edilmekte, aynı şekilde Adalet Bakanlığı'nın 20.02.2015 Tarihli ve 154 No.lu Genelgesi'nin 3. sayfasında, tedbir kararlarının UYAP'ta ailenin korunması kararlarına kaydı yapıldıktan sonra Cumhuriyet başsavcılığınca kararın ivedilikle infazı için kolluk birimine gönderileceği ifade edilmektedir. Bu düzenlemelerden, her türlü tedbir kararlarının Cumhuriyet başsavcılığı vasıtasıyla ilgili kolluk birimlerine gönderileceği anlamı çıkmaktadır⁶¹.

Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilememesi kararın uygulanmasını engellemeyecektir (m.10/V). Bundan başka tedbir kararına karşı itirazın bulunması halinde acaba bu itiraz değerlendirilerek karar kesinleşinceye kadar infaz ertelenecek midir? Bununla ilgili olarak Kanunda ve Yönetmelik'te bir hüküm olmasa da, tefhim veya tebliğ edilememe hususunun buna engel olmayacağı kabul edildiğine göre, kesinleşmenin de beklenmesinin de buna engel olmayacağı evleviyetle kabul edilmelidir. Nitekim bu konuda 20.02.2015 Tarihli 154 Sayılı Genelge'nin 4. sayfasına göre, kararın infaz edilebilmesi için kesinleşmesine gerek bulunmadığı açıkça belirtilmiştir.

⁶⁰ Kanunda sadece "kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi" koruyucu tedbirinin doğrudan Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla uygulanmasının düzenlendiği konusunda bkz. **Günay**, s. 677, dn. 47.

⁶¹ Tedbir kararlarının uygulanmasında Cumhuriyet başsavcılığının aracı kılınmasının, tedbir kararının uygulanmasının geciktirilmesi anlamı taşıyabileceği eleştirileri için bkz. **Günay**, s. 676-677.

Şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararları kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir (Uygulama Yönetmeliği m. 35/III). Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir (m.10/III, Uygulama Yönetmeliği m. 35/IV).

Kolluk ve Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilecek koruyucu ve önleyici tedbirlerin takibi ve etkin olarak uygulanmasının sağlanması konusunda destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi-dört saat esasına göre yürüten şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulacağı belirtilmiştir. (m. 14). Bu merkezlerin kuruluş, işleyiş ve yürüteceği işlemlere ilişkin esasları düzenlemek ve merkezde çalışacak personelin, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek üzere 17.03.2016 Tarihli “*Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik*” yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelik’in 7/II. maddesine göre, sunulan hizmetler şöyledir: a) Koordinasyon hizmeti, b) Psiko-sosyal destek hizmeti, c) Hukuki destek hizmeti, ç) Eğitim ve mesleki destek hizmeti, d) Sağlık destek hizmeti, e) Ekonomik destek hizmeti (özellikle maddi yardım ödemelerinin yapılması, istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulması), f) Müdahale ve yönlendirme hizmeti, g) Önleyici hizmet. (Bu konuda ayrıca şiddet mağduruna sunulan destek hizmetleri için bkz. m. 20-24, şiddet uygulayan sunulacak destek hizmetleri için bkz. m. 26-27). Yönetmelik’in 29. maddesinde göre sunulan önemli bir destek hizmeti de geçici barındırma hizmetidir.

2012 yılının Kasım ayından itibaren pilot illerde hizmet vermeye başlayan ŞÖNİM merkezlerinin vaad ettiği tüm desteklere karşın, uygulamada ŞÖNİM’e başvuran kadınların barınma yeri desteği dışında destek alamadıkları, barınma desteğinden yararlananların da bazı sorunlarla karşılaştıkları, bu konuda özellikle, Kanunda veya Yönetmelikte olmayan bazı koşulların dayatıldığı bildirilmiştir. Mesela barınmadan yararlanabilmek için

çalışmama koşulu, psikologdan rapor alma koşulu, 12 yaşından büyük çocuğu olmama koşulu gibi. Bunun dışında Kanun ve Yönetmelik'le ŞÖNİM'in yedi gün yirmidört saat esasına göre çalışması öngörüldüğü halde, sosyal hizmet uzmanlarının sadece mesai saatleri içinde çalışmalarını dolayısıyla kesintisiz şekilde yedi gün yirmidört saat hizmetin verilemediği, mesai saatleri dışında şiddete maruz kalan kadının gidebileceği tek yetkili merciin karakol olduğu diğer şikâyetler arasındadır⁶².

F. Tedbir Kararlarına Aykırılığın Yaptırımı

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kimse hakkında tedbir kararı alındığında, ki bu tedbirler önleyici tedbirlerdir⁶³, bunlara aykırı davranılırsa zorlama hapsi⁶⁴ yaptırımını öngörülmüştür. Tedbirin ihlali halinde, fiil başka bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla şiddet uygulayana üç günden on güne kadar zorlama hapsi uygulanacaktır (m. 13/I). Tedbir kararına aykırılığın her tekrarında, yine ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar artırılabilir. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemeyecektir (m. 13/II).

Şiddet uygulayanın verilen tedbirin gereklerine aykırı davrandığı şiddet mağdurunun ihbarı veya kolluğun tespiti halinde, tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kal-

⁶² Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s. 16-18.

⁶³ UĞUR'un ve KAHVECİ'nin de haklı olarak ifade ettiği gibi zorlama hapsi koruyucu tedbir kararlarına aykırılık halinde uygulanamaz. Öncelikle Kanun'un 3 ve 4. maddelerinde düzenlenen koruyucu tedbir kararları niteliği gereği şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunmasını temin etmekte olup, kendisine 5. maddedeki yükümlülükler gibi doğrudan bir yükümlülük yüklenmediğinden, şiddet failinin doğrudan doğruya bu kararın gereklerine aykırı davranması da mümkün değildir. Bkz. Uğur, s. 355-356; Kahveci, Tedbir Kararları, s. 461.

⁶⁴ Zorlama hapsinin 5271 Sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen disiplin hapsine benzediği hususunda bkz. Özgenç, İzzet: Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 60; Nuhoglu, s. 76; Günay, s. 681; Uğur, s. 355, 359.

maksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir (Uygulama Yönetmeliği m. 38/I). Zorlama hapsi verilmesine ilişkin kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak hâkim gerektiğinde ilgilileri dinleyebilir (Uygulama Yönetmeliği m. 38/IV)⁶⁵.

Tedbir kararına aykırılık eyleminin mesai saatleri sonrasında gerçekleştiği durumlarda kararı ihlal eden kişinin gözaltına alınıp alınamayacağı ya da gözaltına alma talimatının kim tarafından verileceği hususlarında Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunduğu durumlarda ihlalin tespitinden sonra şiddet uygulayanın serbest bırakılması yolu tercih edilirse, bu uygulamanın Kanun'un şiddet mağdurunu koruma temel amacıyla çelişebileceği eleştirisi yöneltilmektedir. Bunun için, aile mahkemesi tarafından zorlama hapsi kararı verilinceye kadar şiddet mağdurunun geçici koruma altına alınması suretiyle korunmasının sağlanabileceği tavsiye edilmektedir⁶⁶.

Tedbir kararının tebliği sırasında tedbir kararına aykırı davranılması halinde zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarının yapılması gerektiğini belirtmiştik. Eğer öncesinde zorlama hapsinin uygulanacağına dair ihtarla bulunulmamışsa, aykırı eylem sergileyen kimseye karşı zorlama hapsi uygulanamayacaktır (Uygulama Yönetmeliği m. 38/III).

Aile mahkemesi tarafından verilen zorlama hapsi kararlarının infazı Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilecektir (m. 13/III).

III. ŞİDDET EYLEMİ SONUCU TALEP EDİLEBİLECEK TAZMİNAT SORUNU

6284 Sayılı Kanunda şiddet mağdurlarının uğramış olduğu maddi ve manevi tazminat talepleri hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Bu konuda geçici maddi yardım yapılması (m. 3-b ve m. 17) ve mağdurun sağlık tedavi giderlerinin karşılanması (m. 19) gibi düzenlemelerle, mağdur sadece geçici maddi destek ve tedavi harcamaları yönünden sosyal yardım anlayışıyla desteklenmektedir. Ancak çalışma gücünün kaybı, ekonomik

⁶⁵ Zorlama hapsinin infazına başlanabilmesi için kararın kesinleşmesi işlemine gerek olmadığı, doğrudan infaza başlanabileceği yönünde **Günay**, s. 682.

⁶⁶ **Günay**, s. 681-682.

geleceğin sarsılması, kalıcı destek kaybı gibi maddi zarar kalemleri yönünden konu sorumluluk hukukunun uğraş alanına bırakılmakta ve genel hükümler çerçevesinde çözüm aranmaktadır.

Bu şekilde bedensel zararların tazmininde konuya haksız fiil sorumluluğu içinde cevap aramanın yerinde ve sağlıklı bir çözüm sunmadığı yönünde eleştiriler yöneltilmiştir. Özellikle eleştiriler, mağdurun şiddet uygulayana karşı ayrıca bir dava açarak tazminat istemesinin, yeni şiddet fiillerine zemin oluşturacağı, ayrıca haksız fiil sorumluluğunun koşulları açısından bazı hallerde sıkıntı yaşanabileceği, şiddet uygulayanın yeterli mali güce sahip olmamasının da tazminat kararının işlevsiz kalması anlamına geleceği noktalarında toplanmaktadır. Bu sebeple özellikle mağdurun güvenliği tehlikeye atılmadan zararları etkin ve hızlı bir şekilde tazmin edilmesine ihtiyaç olduğu, şiddeti önleme ve vatandaşların güvenliğini sağlama devinin devlete ait olduğu düşünüldüğünde, devlet bu sorumluluğu yerine getirmediğinde şiddet mağdurunun uğradığı zararlardan da devlet sorumlu tutulması gerektiği fikri öne sürülmekte, zaten bu hususun uluslararası sözleşmelerin⁶⁷ de bir gereği olduğu belirtilmektedir⁶⁸.

Biz de aynı gerekçelerle özellikle maddi zararlar yönünden konunun 6284 Sayılı Kanunda ayrıntılı şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı kanaatini taşıyoruz. Devlet nasıl ki, 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılınması Hakkında Kanun hükümleri çerçeve-

⁶⁷ Bu konuda bizzat 2011 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi'nin) 30/II. fıkrasında aynen “*Şiddet sonucu ciddi bedensel zarar görmüş veya sağlığı bozulmuş olan ve uğradıkları zarar fail, sigorta veya devlet tarafından finanse edilen sağlık ve sosyal hizmetler gibi diğer kaynaklar tarafından karşılanmayanlara yeterli miktarda devlet tazminatı ödenir. Bu hüküm, mağdurun güvenliği için gereken özen gösterildiği sürece, tarafların tazminatı failden geri talep etmesine engel teşkil etmez.*” şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu konuda İstanbul Sözleşmesi'nin bizzat atf yaptığı ve iç hukukumuzda 1 Şubat 1988 tarihinde yürürlüğe giren 24 Kasım 1983 Tarihli Şiddet Suçu Mağdurlarının Zararlarının Tazmin Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesiyle ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Havutcu**, s. 438 vd.

⁶⁸ **Havutcu**, s. 409-410. Konuyla ilgili mukayeseli hukukta Almanya ve İsviçre gibi ülkelerde şiddet suçu mağdurlarının zararlarının tazmin edilmesine yönelik özel yasaların çıkarıldığı, bu yasalar çerçevesinde şiddet mağdurlarının bedensel hatta manevi zararlarının dahi devlet tarafından tazmin edilebileceği hakkında bkz. Aynı eser s. 410, 442-447.

sinde, şiddetin belki de en yüksek boyutu sayılabilecek ve devlet otoritesine karşı fiil niteliğindeki terör eylemleriyle mücadelede doğan zararlardan ötürü sorumluluğu üstlenmişse, aynı şekilde her türlü şiddet eylemlerinden ötürü uğranılan zararlar nedeniyle sorumluluğa da sahip olmalıdır.

SONUÇ

6284 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle, eski 4320 Sayılı Kanuna nazaran koruma kapsamının genişletilmiş olduğu görülmektedir. Buna göre kadınlar, çocuklar, aynı haneyi paylaşan veya paylaşmayan kimseler ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları şiddet eylemine karşı korunan süljelerdir. Bu süljeler arasında, aynı haneyi paylaşan veya paylaşmayan kimseler yerine öğretide genellikle aile bireyi sıfatına sahip olan kimseler sayılmaktadır. Ancak, aile bireyi kavramının, aile bireyi sıfatına sahip olmayan bazı birliktelikleri kapsamıyor oluşu, özellikle fiili birliktelik sayılan ilişkiler, hatta farklı cinsel eğilime sahip kimselerin birlikteliklerinin de bir başlık altında incelenmesi ihtiyacı, bu şekilde ayırım yapılması gerekliliğini doğurmuştur. Şiddet eyleminin uygulayıcı yani aktif süljesi ise kusurlu eş veya diğere aile bireyleri olarak sınırlanmamış, Kanunda “şiddet uygulayan” şeklinde kavram tercihiyle; herkesin bu konumda olabileceği vurgulanmıştır.

Şiddet mağduru kimseler açısından yaş, statü ve cinsiyet veya cinsel eğilim tercihi yapılmaksızın her türlü korumanın sağlanabilmesinde tereddüt etmemek gerekir. Bu husus aynı zamanda Kanunun uygulanmasında kendisine uyulacağını açıkça öngöröldüğü 2011 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin de (İstanbul Sözleşmesi'nin) bir gereğidir.

Şiddet mağdurunun aile içinde veya ev içinde şiddet görmesi mümkün olduğu gibi aile veya ev dışında da şiddet görmesi mümkündür. İkinci duruma için karşılaşılan örneklerden biri de ısrarlı takiptir. İsrarlı takip teşkil edecek olan davranış bakımından tereddüt edilebilecek konu, davranışın tekrarlanmasına gerek olup olmadığıdır. 6284 Sayılı Kanuna göre çıkarılan Uygulama Yönetmeliği'nde davranışın bir kez gerçekleşmesinin yeterli olacağı anlamını çıkarmaya yarayacak şekilde ısrar ifadesine yer verilmemişken, öğretide sıklıkla tekrarlama olgusuna vurgu yapılmaktadır. Kanımızca eylemin bir defa gerçekleşmesini yeterli görmek, Kanun'un geniş kapsamda uygulanabilmesi amacı çerçevesinde yerinde olacaktır.

Geçici hukuki koruma niteliği taşıyan tedbirler Kanunda koruyucu ve önleyici tedbirler olarak düzenlenmiştir. Bu tedbirler TMK. ve HMK. düzenlenen tedbirlere benzese de, özellikle koruma çevresi, koruma amacı, tedbir talebini ileri sürebilecek kimselerin kapsamı, tedbirlere karşı öngörülmuş kanun yolunun farklılığı, en önemlisi de diğerlerine göre etkin ve seri uygulanabilirliği yönünden ayrılmaktadır.

Alınabilecek tedbirler çeşidine ve yetkili makama göre alt ayrımlara tabi tutulabilir. Önleyici tedbirler konusunda aile mahkemesi hâkimi, mülki amir ve kolluk amiri yetkilidir. Koruyucu tedbirler içinse sadece aile mahkemesi hâkimi ve kolluk amiri yetkilidir.

Aile mahkemesi hâkiminin yetkili olduğu koruyucu tedbirlerden; şiddet mağduru için farklı bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbirinde, şiddet mağduru için değil de şiddet uygulayan açısından ayrı bir yerleşim yeri belirlemek bazı olaylar açısından koruma amacına daha uygun düşebilir. Maddede örnekseyici bir sayım yapılmış olması da hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde böyle bir tedbire hükmetmesine olanak tanımaktadır. Ancak her şiddet olayını kendi şartları dairesinde değerlendirerek bu sonuca varılmasına da dikkat edilmelidir. Müşterek konutun hemen altında işletmesi bulunan şiddet uygulayanı o yerden uzaklaştırmak, kendisinin aynı zamanda nafaka ödeme tedbiriyle de yükümlü olduğu hallerde sakıncalı sonuçlar doğurabilecektir.

Mülki amir tarafından alınabilecek koruyucu tedbirlerden olan barınma yeri sağlanması ve geçici maddi yardım yapılması tedbiri, uygulamada en çok sıkıntı doğuran tedbirlerdir. Sıkıntılar, özellikle barınma yeri sayısının yetersizliği ve geçici maddi yardıma ulaşmada uzayan süreç yönlerinden ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında mülki amir çalışanlarının bilgisizliği ve şiddet mağduru olan kimselere karşı olumsuz tavırları da eleştirilen hususlar arasındadır. Bilgisizlik ve olumsuz tavır eleştirileri benzer şekilde kolluk çalışanları için de yöneltilmiştir.

Aile mahkemesi hâkiminin yetkili olduğu önleyici tedbirlerden; şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmama şeklinde uyarma tedbiri şiddet olayının özelliğine göre öncelikle uygulanabilir veya uygulanmayabilir. Bu konu hâkimin takdirindedir. Eski 4320 Sayılı Kanun döneminde öncelikle bu tedbirin uygulanması, fayda sağlamazsa diğer tedbirlere

başvurulması yönünde bir görüş ileri sürülmüşse de, bu yönde bir sıralama, hâkimin takdir yetkisine ket vurmak anlamını taşıdığı gibi kanunun amacına ve uygulanma kapsamına da ters düşer.

Aile mahkemesi hâkiminin yetkili olduğu önleyici tedbirlerden; çocukla kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, sınırlandırılması veya kaldırılması tedbiri de, kanunun ifadesine rağmen, sadece çocukla kişisel ilişki kurma kararının bulunduğu durumlarda değil daha önce böyle bir karar bulunmasa da uygulanabilmesi gerekli olan bir tedbirdir. Bu sonucu, aynı zamanda hâkimin geniş bir takdir yetkisine sahip olması da destekler.

Uygulamada hâkimlerin önleyici tedbir kararları verirken çoğu zaman şiddet mağdurunun çok yönlü ihtiyaçlarını gözetmeden şablon karar verdikleri; bu kararların daha çok şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama, uzaklaştırma, yaklaşmama ve iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme örneklerinde toplandığı eleştirileri yöneltilmektedir. Bundan başka hâkimlerin çocuklar hakkında tedbir kararı verirken de çekingen davrandıkları belirtilmektedir. Oysaki Kanunun getirmiş olduğu tedbirlerin çevresi çok kapsamlı, hâkime tanınan takdir yetkisi de oldukça geniş bir çerçevededir.

Tedbir kararlarının verilmesinde şiddet mağdurunun talebinden vazgeçmesi veya tedbir kararının alınmaması yönünden mahkemeye başvurusu halinde aile ilişkilerinin zarar görebileceği şeklindeki gerekçeyle karar vermeye yer olmadığına dair karar verilmesi görüşü savunulmuştur. Ancak, hem şiddet tedbirlerinin her zaman şiddet mağdurunun talebine bağlı tutulmaması, hem şiddet eyleminin kamu düzeniyle yakından ilgili olması, hem de 2011 Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi'nin) mahkemenin yargılamaya devam etmesi yönünden üye devletlerin tedbir alması yükümlülüğü karşısında bu görüşü kabul etmek mümkün değildir.

Tedbir kararı verilmesinde en çok tereddüt oluşabilecek konu, delil aranıp aranmayacağı noktasında toplanmaktadır. Koruyucu tedbirler açısından delil aranmayacağı düzenlemesi açık ve net olmasına rağmen önleyici tedbirler açısından böyle bir açıklık söz konusu değildir. Kanunda sadece önleyici tedbirlerin geciktirilmeksizin verileceği belirtilmiştir. Önleyici tedbir kararı verirken yaklaşık ispat ölçüsü çerçevesinde usul hukuku kuralları çerçevesinde delil aranmaktaysa da bu konuda hâkimin sıkı davranmayıp,

her somut olaya göre esnek davranması, özellikle şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlarda bulunulduğuna veya böyle bir tehlikenin varlığını gösteren emareyi yeterli görmesi uygun olacaktır. Bu konuda özellikle şiddete uğrama tehlikesi mevcutsa, hâkimin, olayın aciliyetine ve somut koşullara göre gerektiğinde delil aramadan karar vermesi gereklidir.

Kolluk ve Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilecek koruyucu ve önleyici tedbirlerin takibi ve etkin olarak uygulanmasının sağlanması konusunda destek ve izleme hizmetlerinin verildiği ŞÖNİM'lerin kurulacağı belirtilmiştir. Uygulamada ŞÖNİM'e başvurularda barınma yeri dışında destek verilmediği, barınma yeri desteğinde de bazı sorunlar yaşandığı, ŞÖNİM'in yedi gün yirmidört saat esasına göre çalışması öngörüldüğü halde, sosyal hizmet uzmanlarının sadece mesai saatleri içinde çalışmaları dolayısıyla kesintisiz şekilde yedi gün yirmidört saat hizmetin verilemediği sorunlarının yaşandığı bildirilmiştir.

Şiddet eyleminden sonra bedensel ve ruhsal bütünlüğü zedelenen şiddet mağdurlarının zararlarını tazmin etmeleri bakımından 6284 Sayılı Kanunda özel hükümler öngörülmüş değildir. Bu konuda sadece geçici maddi yardım yapılması (m. 3-b ve m. 17) ve mağdurun sağlık tedavi giderlerinin karşılanması (m. 19) gibi düzenlemelerle, mağdur sadece geçici maddi destek ve tedavi harcamaları yönünden sosyal yardım anlayışıyla desteklenmektedir. Bu zarar kalemleri dışında çalışma gücünün kaybı, ekonomik geleceğin sarsılması, kalıcı destek kaybı gibi diğer zarar kalemleri yönünden konu sorumluluk hukukunun uğraş alanına bırakılmakta ve genel hükümler çerçevesinde çözüm aranmaktadır. Konunun bu şekilde genel hükümlere bırakılması, meselenin kendine has özellikleri sebebiyle sakıncalar doğurabilir. Özellikle mağdurun şiddet uygulayana karşı ayrıca bir dava açarak tazminat istemesi, yeni şiddet fiillerine zemin oluşturabilir, tazminat elde etmişse de şiddet uygulayan yeterli mali güce sahip değilse, da tazminat kararı işlevsiz kalabilir.

Bu sebeple özellikle mağdurun güvenliği tehlikeye atılmadan zararları etkin ve hızlı bir şekilde tazmin edilmesine ihtiyaç vardır. Şiddeti önleme ve vatandaşların güvenliğini sağlama ödevi devlete ait olduğuna göre, devlet bu sorumluluğu yerine getirmediğinde şiddet mağdurunun uğradığı zararlardan da yine devlet sorumlu tutulmalıdır. Bu husus zaten başta 2011 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi'nin) olmak üzere ulus-

lararası sözleşmelerin de öngördüğü bir yükümlülüktür. Bu sebeple acilen şiddet mağdurunun özellikle maddi zararlarını tazmini konusunda devletin sorumluluğunu kabul eden bir düzenlemeye 6284 Sayılı Kanunda yer verilmiştir.

Konunun bütünüyle incelenmesiyle görüldüğü üzere, eksikliklerine ve aksaklıklarına rağmen, Kanun ve Yönetmelikler ile getirilen ayrıntılı hükümler ne denli mükemmel olursa olsun, bunların amacına uygun ve layıkıyla uygulanması da önem taşımaktadır. Şiddet olgusunun önlenmesi amacı ve şiddete karşı korunmanın insan varlığı için anlamı, uygulayıcılar için ne kadar yeterli kavranırsa, uygulamada da o doğrultuda olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Elbette konu sadece uygulayıcıların insafıyla sınırlı şekilde değerlendirilmemelidir, bu noktada toplum bilincinin ve eğitiminin gelişmişlik düzeyi de etkindir. Bu sebeple şiddete karşı mücadele konusunda, toplumumuzun her kesimine yönelik eğitim sağlanması ve bunun takibi hayati önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Acabey**, M. Beşir: Çocukları İlgilendiren ve Aile Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Hukuki Konular, İzmir Barosu Dergisi, Ekim 2006, S. 4, s. 88-140.
- Akın**, Ali: Kadına Karşı Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Açısından Konuya Bakış, Adalet Dergisi, S.30, Ocak 2008, s. 271-278.
- Akyüz Öztürk**, Fatma: 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu, Yargıtay Dergisi Temmuz 2003, C. 29, S. 3, s. 263-268.
- Ateş**, Mustafa: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Y. 2007, S. 3, s. 161-172.
- Ayan**, Serkan: Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004 (Evlilik Birliği).
- Ayan**, Serkan: Hukuki Yönden Aile İçi Şiddet, Legal Hukuk Dergisi, Şubat 2006, C. 4, S. 38, s. 415-445 (Aile İçi Şiddet).
- Badur**, Emel: Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2009, S. 84, s. 63-92.
- Birtane**, Şermin: Kadına Karşı Şiddet Sorunu ve 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Hukuk Kültür Sanat Edebiyat Dergisi Sayı 5 (<http://www.hukabdergi.com/p2150/>)
- Ceylan**, Ebru: Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2013, S. 109, s. 13-54.
- Dural**, Mustafa/**Öğüz**, Tufan/**Gümüş**, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku, İstanbul 2015.
- Erdem**, Mehmet: Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2007, S. 73, s. 46-77.
- Ertürk**, Şükran/**Özdamar**, Demet: Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayı 2009, s. 1169-1218.

- Gençcan**, Ömer Uğur: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Amaç ve Kapsamı, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 89-100.
- Günay**, Mehmet: 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, Y. 3, S. 10, Temmuz-2012, s. 647-686.
- Havutcu**, Ayşe: Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Aile İçi Şiddet Yönünden Bedensel Zararların Tazmini, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 403-450.
- Kahveci**, Nalan: 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da 5636 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler, İzmir Barosu Dergisi, Temmuz 2007, s. 272-312 (Değişiklikler).
- Kahveci**, Nalan: 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Tedbir Kararları, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 451-466 (Tedbir Kararları).
- Karınca**, Eray: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri, TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aralık 2008.
(http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/02_kyais_hukuksal_durum_kitabi.pdf) (Uygulama Örnekleri).
- Karınca**, Eray: Boşanmış veya Nikâhsız Birliktelik Yaşayan Kadının 4320 Sayılı Kanun Kapsamında Korunması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2010, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 507-528.
- Karınca**, Eray: Kadının Eş Şiddetinden Korunması İçin 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler, Türkiye Adalet akademisi Dergisi, Ekim 2010, C. 1, Y. 1, S. 3, s. 325-348.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Aile Hukuku, Ankara 2015.
- Moroğlu**, Nazan: Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2012, S. 99, s. 357-380 (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169>).

- Nuhoglu**, Ayşe: Kadına Yönelik Şiddet, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 62-77.
- Özdamar**, Demet: CEDAW Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmenin ve Ek İhtiyari Protokolün İç Hukukumuzda, Özellikle Aile Hukukumuzda Etkisi, Ankara 2009.
- Özgenç**, İzzet: Şiddet Uygulayan Kişinin Zorlama Hapsine Tabi Tutulması, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 59-61.
- Öztan**, Bilge: Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2015.
- Ruhi**, Ahmet Cemal: Ailenin Korunmasına Dair Kanun Çerçevesinde Eş ve Çocukların Aile İçi Şiddete Karşı Korunması, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004 No:8, s. 529-562.
- Sağiroğlu**, Mehmet Şerif: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, İstanbul 2013.
- Serdar**, İlknur: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Şiddet, Ankara Barosu Ulusal Kongre Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara 2013, s. 517-539.
- Şener**, Ülker: 6284 Sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Değerlendirme Notu, Mart-2012 (http://www.tepav.org.tr/upload/files/1333026809-1.6284_Sayili_Ailenin_Korunmasi_ve_Kadina_Yonelik_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun_Ne_Getiriyor.pdf erişim tarihi 04.05.2016).
- Tıgılı**, Hüseyin: Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Yer Alan Tedbirler Ve Bunların Uygulanması, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, Y. 2, S. 5, Nisan-2011, s. 487-538.
- Türkmen**, Ahmet: Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz (Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayı 2009, s. 1387-1434.

Uğur, Hüsamettin: Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi 2012, S. 101, s. 333-366.

Yenisey, Feridun: Uluslararası Sözleşmede Kadına Yönelik “Şiddet Riskinin” Değerlendirilmesi ve Türk Hukuku, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Y. 2012, C. 8, S. 97-98, s. 10-13.

Yıldız, Ferhat: 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri ve Anayasaya Aykırılığı Sorunu, Adalet Dergisi, Y. 2014, S. 50, s. 90-111.